

**A GVH MŰKÖDÉSÉBŐL SZÁRMAZÓ JÓLÉTI HASZON MÉRTÉKÉRŐL
(EX-ANTE IMPACT ASSESSMENT)^a**

**Versenykorlátozó megállapodásokkal, erőfölényes visszaélésekkel,
valamint fúziókkal foglalkozó eljárások,
2011-2016.**

GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL

2017.04.10.^b

1. A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) versenyt védő tevékenysége révén a fogyasztóknál anyagi előny jelentkezik, mely legalább részben számszerűsíthető. Erre szolgál az úgynevezett *ex-ante impact assessment*, mely egyszerűen alkalmazható és átfogó képet nyújtó módszereket használ, miáltal hozzávetőleges, de összességében nem túlzó eredményt ad. E dokumentum és mellékletei a GVH által végzett *ex-ante impact assessment*-et és eredményét mutatják be.
2. A GVH a 2011-2016. időszakban lezárt, versenykorlátozó megállapodásokkal, erőfölényes visszaélésekkel, valamint fúziókkal foglalkozó versenyfelügyeleti eljárásai nyomán jelentkező közvetlen haszon – részleges – számszerűsítését végezte el. Eszerint **a fogyasztók által a GVH működésének köszönhetően megtakarított összeg több mint hatszorosa a GVH teljes költségvetésének** (azonos időszakban).^c
3. Az eredmény óvatos becslés eredménye, ami azon a feltevésen alapul, hogy a GVH közbelépése nélkül – vagyis a jogsértő magatartások folytatódása, illetve a verseny jelentős csökkenéséhez vezető fúziók megvalósulása esetén – az érintett termékek és szolgáltatások „csupán” 10%-kal, illetve 5%-kal és „csupán” két éven át lettek volna drágábbak, mint egyébként. Ezen kívül módszertani korlátok miatt az összeg csak a GVH bizonyos tevékenységeit, és ezek hasznának is csak egy részét veszi figyelembe: nem tartalmazza – többek között – a fogyasztóvédelmi eljárásokból származó hasznot, vagy az elrettentés hatását, és az olyan szélesebb értelemben vett előnyöket sem, mint a verseny versenyképességet fokozó hatása. **A tényleges haszon tehát valószínűleg meghaladja az itt kimutatottat**, akár annak többszöröse is lehet.
4. Az említett időszakban a GVH-ra fordított társadalmi kiadás csak a vizsgált eljárások révén is vélhetően többszörösen megtérült: az eredmény 154%-os éves megtérülési rátának felel meg, vagyis a vizsgált időszakban a GVH működésére fordított adóforintok évi 154% „kamatot” hoztak a fogyasztóknak. Figyelembe véve, hogy a kimutatott haszon kisebb a ténylegesnél, a GVH fogyasztók szempontjából vett „megtérülési rátája” még magasabb.
5. A számszerűsítéshez a GVH az élenjáró külföldi versenyhatóságok által kifejlesztett és használt kereteket vette át. Ennek kiindulópontja, hogy az erősebb verseny általában alacsonyabb

^a E dokumentum és mellékletei a forrás megjelölésével szabadon idézhetők és hivatkozhatók. [A GVH működéséből származó jóléti haszon mértékéről (*ex-ante impact assessment*) – Versenykorlátozó megállapodásokkal, erőfölényes visszaélésekkel, valamint fúziókkal foglalkozó eljárások, 2011-2016, Gazdasági Versenyhivatal, 2017.04.10.]

^b 2017.04.10-én lezárt számítás és dokumentum, a bírósági felülvizsgálat 2017.01.31-i állása szerint ((A) melléklet A.67. bekezdés).

^c A kimutatott haszon: 136 849 millió Ft, 2017-es értéken (442 millió EUR, 470 millió USD, 2017. januári (átlagos havi) MNB árfolyamon), millióra kerekítve (egy évre jutó összeg: 22 808 millió Ft, 73,8 millió EUR, 78,4 millió USD).

A GVH azonos időszaki, azonos módon számított költségvetéséhez mért arány: 6,4. (C melléklet).

Az eredmény hozzávetőleges, és a várhatóan jelentkező haszon alsó határára vonatkozik.

egyensúlyi árakat eredményez, és ezért a versenyt indokolatlanul korlátozó magatartások, valamint a verseny jelentős csökkenéséhez vezető fúziók következtében a fogyasztók magasabb árakkal szembesülnének, ami számukra veszteséget okozna. Ha azonban a GVH közbelépése megghiúsítja az ilyen magatartásokat és fúziókat, akkor az említett káros hatás (a továbbiakban már) nem jelentkezik. A GVH tevékenységéből származó haszon így azonos a megelőző káros hatás mértékével, amely a GVH tevékenysége nélkül bekövetkezett volna.^d A számszerűsítés módját az (A) melléklet ismerteti részletesen, míg a számítás szempontjából releváns eljárások listáját a (B) melléklet tartalmazza, a GVH költségvetésével való összevetést pedig a (C) melléklet ismerteti. A (D) melléklet kifejezetten a laikusoknak szóló információkat tartalmaz.

6. A GVH-t nem kötelezi jogszabály a tevékenységéből származó anyagi haszon számszerűsítésére. A GVH azonban törekszik a világ élenjáró versenyhatóságainak munkája révén kialakuló legjobb gyakorlatok követésére. Ilyen a szándék a versenyhatóságok tevékenységét jellemző hagyományos, úgynevezett *output* típusú mutatók kiegészítésére úgynevezett *outcome* típusú mutatóval, *ex-ante impact assessment* révén. Előbbiek – például az eljárások száma vagy a bírságok nagysága – azt mutatják, hogy a versenyhatóság *mit végzett* a verseny védelméért. Utóbbi ezzel szemben azt kívánja megragadni – ha tökéletlenül is – hogy a versenyhatóság *mit ért el*, a verseny védelmében, illetve működése végső célját, a fogyasztói jólétet illetően. A jóléti haszon számszerűsítését az ezzel foglalkozó OECD-útmutató is javasolja; az útmutatóra a GVH is támaszkodott saját módszerének finomításakor.^e

7. Az eredmény értelmezésekor szükséges tekintetbe venni, hogy *ex-ante impact assessment*-ből származik. Ennélfogva **a számszerűsítés célja** nem több, mint **a GVH munkája révén a fogyasztóknál jelentkező anyagi haszon nagyságrendjének érzékeltetése**, ahhoz képest, mintha a GVH nem létezne, **és módszere is ennek megfelelően lett kialakítva. Ettől eltérő célú felhasználásra a kapott eredmény módszertani okokból nem alkalmas.** Így – többek között – alkalmatlan egyedi esetekben kifejtett versenyhatás, vagy polgári jogi értelemben vett kár létének vagy hiányának igazolására, nagyságának meghatározására, a GVH eredményességének, hatékonyságának, szakmai munkája minőségének, prioritásainak, vagy az általa alkalmazott elemzési és beavatkozási módszerek minősítésére, és alapvetően nem alkalmas időbeli összehasonlításra vagy más hatóságokra vonatkozó mutatókkal való összevetésre.^f

MELLÉKLETEK:

(A) melléklet: A számszerűsítés módszere

(B) melléklet: A számszerűsítés szempontjából releváns eljárások

(C) melléklet: A kimutatott haszon összevetése a GVH költségvetésével

(D) melléklet: Rövid áttekintés laikusoknak

^d Hasonlóan ahhoz, ahogy a tűzoltóság működéséből származó haszon is azonosnak tekinthető azoknak a (többlet)károknak a mértékével, amelyek egy tűzoltóság nélküli világban bekövetkeznének.

^e Guide for helping competition authorities assess the expected impact of their activities, OECD, April 2014.

^f Vö. (A) melléklet A.70-72. bekezdés.

(A) MELLÉKLET

A SZÁMSZERŰSÍTÉS MÓDSZERE

2017.04.10.

Tartalom

1. Bevezetés	2
2. Módszertani keretek	2
3. Feltevések és döntési szabályok.....	4
3.1. A képlet elemeinek meghatározása	4
3.2. A képlet alkalmazhatósága	10
3.3. A képlet alakja	15
3.4. A képlet alkalmazása	15
4. Alapvető jellemzők.....	20
Hivatkozások	23
Függelék: Fiktív számpélda eljárásokkal kapcsolatos számításra – a <i>Mynorca</i> kartell	25

1. Bevezetés

A.1. A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) versenyt védő tevékenysége révén a fogyasztóknál anyagi előny jelentkezik. Ennek az anyagi előnynek a láthatóvá tételére szolgál a GVH tevékenységéből származó jóléti haszon számszerűsítése (*ex-ante impact assessment*). E dokumentum/melléklet a – részleges – számszerűsítés GVH által használt módszerét, valamint az eredmények közreadásának módját mutatja be.

A.2. Az ismertetett módszer egy adott időszakban lezárt, versenykorlátozó megállapodásokkal, erőfölényes visszaélésekkel, valamint fúziókkal foglalkozó eljárásokból származó közvetlen anyagi hasznot ragadja meg.¹ A számszerűsítés módszerének kialakításakor meghatározó volt (i) az igény az egyszerű alkalmazhatóságra és (ii) az átfogó kép nyerésére, (iii) a leegyszerűsítések ebből fakadó szükségessége, valamint (iv) a konzervatív eredményekre törekvés;² továbbá (v) a GVH nagyban támaszkodott külföldi példákra.³ A számítási módszer, valamint a mögötte álló megfontolások e részletes bemutatásának célja a GVH által végzett *ex-ante impact assessment* átláthatóságának biztosítása és ezen keresztül hitelességének erősítése.

A.3. A bevezetést követő rész tárgyalja a módszer szélesebb kereteit, ideértve annak koncepcióját és legfontosabb elveit, valamint a számítás alapképletét. A harmadik rész a kereteket konkrétumokra váltó feltevéseket és döntési szabályokat részletezi, míg a negyedik rész a módszer alapvető jellemzőit összegzi.

2. Módszertani keretek

A.4. A verseny korlátozása – így valamely a versenyt indokolatlanul korlátozó piaci magatartás vagy fúzió – veszteséget okoz a fogyasztóknak. Ha a GVH fellépése nyomán ezek meghiúsulnak, akkor a belőlük származó veszteség sem jelentkezik. Az így megelőzött veszteség a GVH tevékenységéből eredő fogyasztói haszon, amely a GVH munkája nélkül nem állna elő. Ez a módszer kiindulópontja.

A.5. A számítás azon eljárásokat veszi figyelembe, amelyekben a GVH megelőzte vagy megszakította a verseny korlátozását. Ezek azok az esetek, melyekben sor került GVH-beavatkozásra és feltehető, hogy e nélkül a fogyasztók (további) anyagi veszteséget szenvedtek volna el a verseny korlátozott volta következtében megemelkedett árak miatt.

A.6. Az eljárásokból fakadó haszon számszerűsítésének képlete:

$$\begin{aligned} \text{Közvetlen haszon} &= \\ &= \text{Megelőzött káros hatás} = \\ &= \text{Érintett forgalom} \times \text{Áreltérés} \times \text{Várható időtartam} \end{aligned}$$

Ahol:

Az „érintett forgalom” a jogsértéssel érintett forgalom, vagyis az a forgalom, amelynek tekintetében korlátozódna a verseny (a GVH beavatkozásának hiányában). Fúziók esetében ugyanez a beavatkozáshoz vezető versenyaggálllyal összefüggő forgalom.

¹ Ezek a versenytörvény (1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról) IV-VI. fejezetei alapján lefolytatott eljárások.

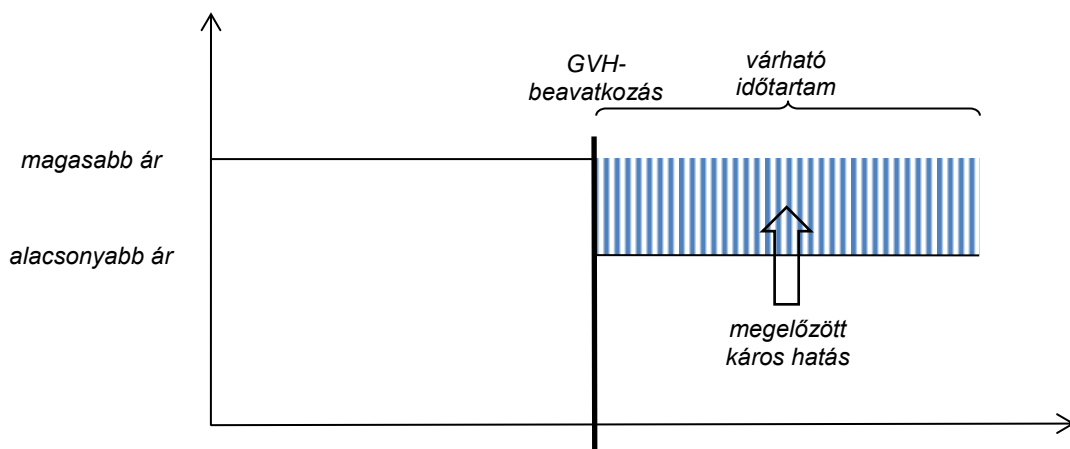
² Leegyszerűsítve az eredmény akkor konzervatív, vagy óvatos, ha inkább kisebb, mint nagyobb a tényleges haszonnál. Konzervatív eredmények esetén valószínűtlen, hogy a kimutatott haszon megalapozatlanul nagy lenne. A módszer óvatossága abban nyilvánul meg, hogy több azonosan megalapozott számítási lehetőség közötti választáskor, kétség esetén, a kisebb haszon irányába mutató lehetőséget választja (Vö. 90. lábjegyzet).

³ Ezekről bővebb információ található a 4. Alapvető jellemzők című részben.

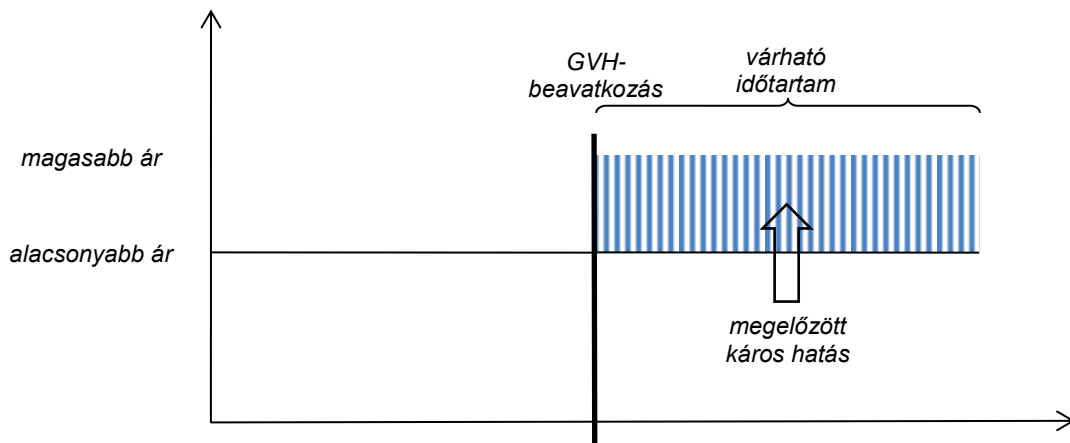
Az „áreltérés” a jogsértés vagy a fúzió miatti áremelkedés mértéke (melynek következtében – a GVH beavatkozásának hiányában – magasabb ár érvényesülne).

A „várható időtartam” a jogsértés (további) fennmaradásának várható hossza, vagyis az az időtartam, ameddig a magasabb ár (a továbbiakban) várhatóan érvényesült volna a GVH beavatkozásának hiányában. A tapasztalatok alapján feltehető ugyanis, hogy a magatartás nem tartana örökké (például egy kartell destabilizálódhat). Fúziók esetében a „várható időtartam” egy korrekciós idő, amit követően a piac várhatóan megoldja a versenyproblémát (például új szereplők piacralépésével).

A.7. Eszerint valamely eljárásból származó közvetlen haszon attól függ, hogy a GVH beavatkozása nélkül a verseny korlátozása mekkora forgalom tekintetében, mekkora áremelkedést, milyen hosszú ideig okozott volna a fogyasztók számára. A haszon pénzben kerül kifejezésre.

1. ábra: Megelőzött fogyasztói veszteség
(Kiiktatott magatartás – várható árcsökkenés.)⁴

2. ábra: Megelőzött fogyasztói veszteség
(Meg sem kezdődő magatartás – be nem következő áremelkedés.)

⁴

Az dokumentumban/mellékletben szereplő ábrák sematikusak: nem mutatják be az általuk érintett kérdések teljes komplexitását, csupán a legfontosabb összefüggéseket és jellemzőket szemléltetik.

A.8. Így az eredmény a GVH tevékenységéből eredő közvetlen és statikus hasznot érzékelteti a versenykorlátozó megállapodásokkal, az erőfölényes visszaéléssel, valamint a fúziókkal foglalkozó, valamely időszakban lezárt eljárásokra vonatkozóan.⁵

A.9. A kimutatott hasznot összehasonlítjuk a GVH azonos időszakra vonatkozó költségvetésével. (A GVH költségvetése a kimutatott haszon eléréséhez szükséges, az adófizetők által vállalt költségnek, illetve befektetésnek tekinthető.)⁶ Ez az összehasonlítás konzervatív, mivel egyik oldalán a GVH teljes költségvetése áll, másik oldalán viszont a kimutatott haszon, amely a ténylegesen jelentkező haszonnak csupán egy része és a GVH tevékenységének is csak egy részéből származik.

A.10. Az adott időszakra vonatkozóan kimutatott haszon GVH-költségvetéshez viszonyított arányát egy évre vetítve is megadjuk (éves megtérülési ráta). Ez azt mutatja, hogy mekkora a GVH-ra fordított adóforintok éves „kamatozása” a fogyasztók szempontjából, és – bizonyos megszorításokkal – összevethető más éves megtérülési rátákkal (például állampapír hozamokkal, vagy banki kamatokkal).

3. Feltevések és döntési szabályok

A.11. A számítási módszer számos egyszerűsítő feltevést és döntési szabályt tartalmaz, melyek a fentieket konkretizálják.

3.1. A képlet elemeinek meghatározása

3.1.1. Érintett forgalom

A.12. Az érintett forgalom nettó árbevételi adatokat jelent. Lehetséges úgy érvelni, hogy a bruttó árbevételi adatok – melyek tartalmazzák a forgalmi adót – jobban tükröznék a fogyasztók tényleges kiadásait. A módszer ettől eltekint, tekintettel arra is, hogy a kimutatott haszon összehasonlításra kerül a GVH költségvetésével, ami adóbevételekből származik.

A.13. Versenykorlátozó megállapodásokkal és erőfölényes visszaéléssel foglalkozó eljárásoknál alapesetben a nem megfelelőnek talált magatartást tanúsító vállalkozások együttes (érintett) forgalmát vesszük figyelembe, mivel az ő fogyasztóik biztosan szembesültek (volna) a magasabb árral. A magatartás hatása ennél szélesebb is lehet – egy kartell például „árernyőt” tart a benne nem

⁵ A GVH egyéb eljárásokat is lefolytat (többek között fogyasztóvédelmi eljárásokat), és más tevékenységet is végez (többek között versenypártolást). Az ezekkel kapcsolatos jóléti haszon számszerűsítésére jelenleg nem áll a GVH rendelkezésére megfelelő módszer.

A közvetlen haszon abból ered, hogy az adott eljárásban érintett vállalkozás(ok)nak a szóban forgó eljárásban nem megfelelőnek tartott magatartása megváltozik. A közvetett haszon az adott eljárásban *nem* érintett piaci szereplők vagy magatartások kapcsán jelentkezhet, például ha további piaci szereplők hasonló magatartása is megváltozik, illetve ha már bele sem kezdenek a nem megfelelőnek talált magatartásba, vagy ha az érintett piaci szereplők további hasonló magatartásával történik ugyanez. A közvetett haszon számszerűsítésére jelenleg nem áll a GVH rendelkezésére megfelelő módszer.

A statikus haszon az árakra gyakorolt hatások révén, a dinamikus haszon a minőségre, az innovációra és a termelékenységre gyakorolt hatások révén jelentkezik. A dinamikus hatások – így a dinamikus haszon – számszerűsítése nehéz vagy lehetetlen. Vö. A.48. bekezdés.

Szintén nem áll a GVH rendelkezésére jelenleg megfelelő módszer az olyan általánosabb hasznok számszerűsítésére, mint a szélesebb gazdasági folyamatokra (pl. hatékonyságra és ezen keresztül a versenyképességre, a gazdasági növekedésre és a foglalkoztatottságra) gyakorolt pozitív hatás, vagy a jogbiztonság (amelyet nem csak a beavatkozással záruló eljárások erősíthetnek).

Jelenleg a világ egyetlen versenyhatósága sem képes számszerűsíteni valamennyi hatást. *Ex-ante impact assessment*-jének fokozatos fejlődésével néhány versenyhatóság tett – részben sikeres – kísérletet a fogyasztóvédelmi eljárásokból származó haszon, vagy a közvetett haszon számszerűsítésére.

⁶ Mivel a számítás a fogyasztóknál jelentkező hasznokra (és költségekre) összpontosít, egyéb költségek – pl. azok, amelyek a vállalatoknál merülnek fel a GVH eljárásai nyomán, vagy a versenyjognak való megfelelés érdekében – nem kerülnek figyelembe vételre. (Ugyanígy jár el a Competition and Markets Authority (CMA) (korábban az Office of Fair Trading (OFT)) (OFT (2010) 8. oldal (2.5 bekezdés)).)

résztevő vállalkozások fölé, akik így szintén magasabb szinten árazhatnak. A módszer ettől eltekint (kivéve, ha a rendelkezésre álló információk alapján kifejezetten ellentétes következtetés adódik), ami konzervatív jellemző.

A.14. Fúzióknál valamennyi piaci szereplő együttes (érintett) forgalmát vesszük figyelembe.⁷ Minden fúzió megszünteti a versenyt a fuzionáló felek között, GVH-beavatkozásra azonban akkor kerül sor, ha a verseny ennek következtében jelentősen csökken magán az érintett piacon.

A.15. Versenykorlátozó megállapodásokkal és erőfölényes visszaéléssel foglalkozó eljárásoknál alapesetben a jogsértés teljes időszakának átlagos éves forgalmát használjuk. Ha ez nem határozható meg (például adathiány miatt), vagy ha nem jellemzi kellően jól a későbbi időszakot (például ha trend érvényesül a forgalmi adatokban), akkor az adott esetben legésszerűbb elérhető alternatívát (például a jogsértés utolsó évének forgalmát) használjuk.

A.16. Fúzióknál alapesetben az utolsó év forgalmát használjuk, mivel ennél az ügýtípusnál nem értelmezhető olyan időszak, amely jogsértéshez kötődne. Ha ez nem jellemzi kellően jól a későbbi időszakot (például ha a forgalom jelentősen ingadozik évről évre), akkor az adott esetben legésszerűbb elérhető alternatívát (például egy megfelelőnek tartott időszak átlagos éves forgalmát) használjuk.

A.17. Ha egy magatartás vagy fúzió az értéklánc több szintjét érinti (vertikális esetek) és a forgalmi adatok az értéklánc több szintjére vonatkozóan is rendelkezésre állnak, akkor az értéklánc érintett szintjei közül annak a forgalmát használjuk, ahol a versenykorlátozás megvalósult, illetve ahol hatását először kifejti. Ha ez nem állapítható meg, akkor a különböző szintekhez tartozó forgalmak közül a kisebbet használjuk (ami konzervatív jellemző).

A.18. Ha a rendelkezésre álló információk között nem szerepelnek a szükséges forgalmi adatok, akkor az érintett forgalmat a rendelkezésre álló információk alapján egyszerű módszerekkel közelítjük. Ha ilyen egyszerű becslés sem végezhető el kellő megbízhatósággal, akkor a szóban forgó eljárás nem vesz részt a számításban (ami konzervatív jellemző).

A.19. Több szereplő esetén szereplőnként is eltérhet, hogy az információk rendelkezésre állnak-e, és így az is, hogy az adott szereplőhöz tartozó érintett forgalom meghatározható-e. Ezért valamely eljáráshoz tartozó számításban felhasznált releváns forgalom hiányos is lehet.

3.1.2. Áreltérés és várható időtartam

A.20. Az áreltérés és a várható időtartam értékét a rendelkezésre álló információk segítségével határozzuk meg. Megfelelő egyedi információk hiányában alapértelmezett értékeket használunk. Ilyenkor tehát feltételezzük, hogy az áreltérés és a várható időtartam megegyezik az alapértelmezett értékekkel.⁸

A.21. Az áreltérés alapértelmezett értéke versenykorlátozó megállapodásokkal és erőfölényes visszaéléssel foglalkozó eljárások tekintetében 10%, fúziók tekintetében 5%. A várható időtartam alapértelmezett értéke valamennyi ügýtípus tekintetében 2 év. Ezek az értékek konzervatívak, és külföldi példákön, illetve empirikus kutatásokon alapulnak.⁹

⁷ Ugyanígy jár el az Autoriteit Consument & Markt (ACM) (korábban a Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa)) és a CMA, valamint ugyanezt javasolja az OECD-útmutató (ICN (2011) 53. oldal, OFT (2010) 16, 19. oldal (3.7, 4.3 bekezdés), OECD (2014b), 4. oldal (3.2)).

⁸ Ez megfelel az OECD-útmutatóban foglalt javaslatoknak (OECD (2014b), 2, 4. oldal (2.i., 3.2)).

⁹ A kartell felárakat vizsgáló különböző empirikus elemzések az átlagos kartell felárat a 8-49% sávba, a tipikus kartell felárat a 8-44% sávba teszik (Connor (2005), 2, 23-26. oldal). Az *ex-ante impact assessment*t végző külföldi versenyhatóságok az áreltérést megállapodásokkal és erőfölényes visszaéléssel foglalkozó eljárások esetében jellemzően 10%-ra vagy valamivel magasabbra teszik (Davies (2010), 25-28, 52-54. oldal (5.23-32, B2-3, B5, B8, B12 bekezdés)).

A.22. Azonos alapértelmezett értékek vonatkoznak valamennyi versenykorlátozó megállapodással és erőfölénnyel visszaéléssel foglalkozó esetre (10%, 2 év).¹⁰ Szintén azonos alapértelmezett értékek vonatkoznak valamennyi fúziós versenyaggályra (5%, 2 év).¹¹ Ez segít azon eljárások kezelésében is, amelyekben többféle eset/versenyaggály keveredik.

	Versenyt korlátozó megállapodások	Korlátozó visszaélések	Fúziók
Árejtérés	10%	10%	5%
Várható időtartam	2 év	2 év	2 év

3. ábra: Az árejtérés és a várható időtartam alapértelmezett értékei

A.23. Az erőfölénnyel való kizsákmányoló visszaélésekre¹² ugyanakkor nem áll rendelkezésre alapértelmezett árejtérés érték. Ilyen értékre vonatkozóan nem lertünk fel külföldi példákat vagy empirikus kutatásokat, továbbá a kizsákmányolás természetéhez tartozik, hogy esetről esetre nagyban változhat a fogyasztókat ért hátrány mértéke. A kizsákmányoló visszaélések tehát akkor vehetnek részt a számításban, ha egyedi információ áll rendelkezésre az árejtérés mértékéről.¹³

Az USA Department of Justice (DOJ) által egyszerű módszerekkel elemzett fúziók esetében a várható árnövelő hatás jellemzően 10% körülnek adódott. Az USA Federal Trade Commission (FTC) fúziók esetében 1% árejtéresi alapértékkel számolt, ami erősen konzervatívnak tekinthető (Nelson, Sun (2002), 930, 943-944 oldal). A CMA által szimulációs módszerekkel elemzett fúziók esetében az árnövelő hatás átlagos mértéke 8%-nak adódott, míg a tipikus árnövelő hatás 7%-nak (Davies (2010), 17-18. oldal (5.3-5.4 bekezdés)).

Az *ex-ante impact assessment*-et végző külföldi hatóságok jellemzően kétéves, esetleg egyéves várható időtartammal / korrekciós idővel számolnak, és ezt konzervatívnak tekintik (Davies (2010), 20, 22-23, 52-53. oldal (5.8, 5.15-16, B2-B6 bekezdés), ICN (2011), 56. oldal).

Az OECD-útmutató a következő alapértelmezett értékek használatát javasolja (miközben ezeknél magasabb és alacsonyabb értékeket is elfogadhatónak tart): kartellek – 10% árejtérés és 3 év várható időtartam; erőfölénnyel visszaélések – 5% árejtérés és 3 év várható időtartam; fúziók – 3% árejtérés és 2 év várható időtartam (OECD (2014b) 4-5. oldal (3.2)).

Az útmutató nem tér ki a viszonteladási ár megkötésre, az egyéb vertikális korlátozásokra, valamint a nem kartellszerű horizontális korlátozásokra. Ezekre – jellemzőik alapján – a többi ügýtípusra vonatkozó alapértelmezett értékek alkalmazása lehet indokolt, például: viszonteladási ár megkötése esetén a kartellekre vonatkozóan javasolt, vagy az erőfölénnyel visszaélésekre vonatkozóan javasolt alapértelmezett értékek; egyéb vertikális korlátozások esetén az erőfölénnyel visszaélésekre vonatkozóan javasolt, vagy a fúziókra vonatkozóan javasolt alapértelmezett értékek; nem kartellszerű horizontális korlátozások esetén a fúziókra vonatkozóan javasolt alapértelmezett értékek.

Az útmutatóban javasolt alapértelmezett értékek részben magasabbak, részben alacsonyabbak a GVH által jelen számításban használt értékeknél. Alkalmazásukkal a GVH tevékenységéből származó jóléti haszon mértéke alsó határának – az útmutatóban külön nem említett ügýtípusok kezelésétől függően a GVH azonos időszaki költségvetésének 8,8-9,0-szerese adódik. Ez az eredetileg kimutatottnál lényegesen magasabb arány (vö. c. lábjegyzet).

Továbbá, vö. A.72. bekezdés.

¹⁰ Ezek lehetnek kartellek, egyéb horizontális megállapodások, vertikális korlátozások, valamint erőfölénnyel való kizáró visszaélések különféle esetei.

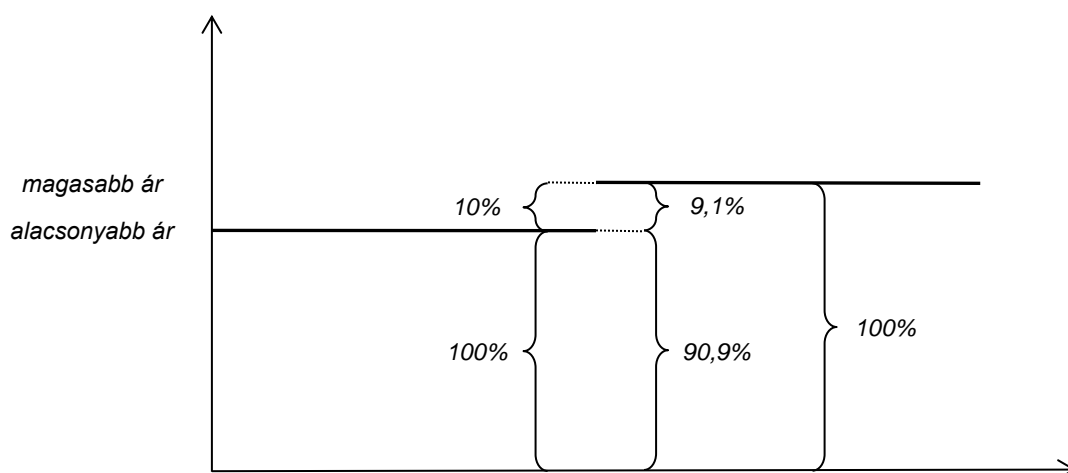
¹¹ A fúziós versenyaggály lehet horizontális nem koordinatív hatás, horizontális koordinatív hatás, vertikális hatás, valamint portfólió hatás.

¹² Kizsákmányoló visszaéléskor a gazdasági erőfölényben lévő vállalat nem a versenyt korlátozza, hanem közvetlenül csoportosít át jövedelmet magához a fogyasztóktól.

¹³ Ha például túlzó árazás esetén az eljárás során meghatározásra került a „helyes” ár és egy olyan sáv, amelyen belül az alkalmazott ár még nem jogszerűtlen, akkor az e sáv felső határa és a tényleges ár közötti különbség (vagyis a legmagasabb, még jogszerű ár, és a tényleges ár közötti különbség) az árejtérés konzervatív közelítésének lenne tekinthető.

A.24. Szintén nem állnak rendelkezésre alapértelmezett értékek azon esetekre, amikor a GVH a kereskedelmi törvényben foglalt nem megdönthető vélelem nyomán tekintette fennállónak a gazdasági erőfölényt.¹⁴

A.25. Ha a megfigyelt ár a jogsértés által érintett (vagy egy versenyt csökkentő fúziót követő) időszakból származik, akkor már magában foglalja az áreltérést is. E magasabb árhoz képest az áreltérés aránya kisebb, mint az „eredeti”, az áreltérést magában nem foglaló árhoz képest.¹⁵ A számítás során valamennyi eljárást úgy kezeljük, mintha a megfigyelt ár a magasabb ár lenne, ami konzervatív jellemző.¹⁶

4. ábra: Árkülönbség aránya a magasabb és az alacsonyabb árhoz képest
(Az áreltérés aránya kisebb a megnövekedett árhoz képest.)

A.26. Összetett ügyeknél előfordulhat a képlet elemeinek eltérő alakulása. Például egy több terméket is érintő magatartásnál termékenként eltérő mértékű áreltérések fordulhatnak elő. Ilyen esetekben megbontjuk az érintett forgalmat (a példában termékenként). Ha a bontás valamilyen okból nem lehetséges, akkor konzervatív egyszerűsítést alkalmazunk (a példában minden terméknél a kisebb áreltérést használnánk).

*

A.27. Az eredmény forintban, a számítás évéhez tartozó értéken áll elő. Ezért az eredetileg más valutában kifejezett adatokat átszámítjuk forintra, a Magyar Nemzeti Bank (MNB) adott évi éves

¹⁴ A kereskedelmi törvény szerint a versenytörvény alkalmazása során erőfölényben levőnek kell tekinteni azon kiskereskedelmi vállalkozásokat, melyek a napi fogyasztási cikkek forgalmazásából egy bizonyos küszöbértéknél nagyobb árbevételre tesznek szert (2005. évi CLXIV. törvény a kereskedelemről, 7/A. §). E különleges helyzethez tartozó alapértelmezett értékre vonatkozóan nem leltünk fel külföldi példákat vagy empirikus kutatásokat. A fentebb bemutatott alapértelmezett értékek ilyen helyzetre nem alkalmazhatók, mert nem ilyen, hanem „klasszikus” helyzetek vizsgálatán alapulnak.

¹⁵ Fúzióknál ez nem jellemző, hiszen a GVH fúziókontroll előzetes jellege miatt a megfigyelt ár általában a fúzió előtti és a beavatkozás utáni ár lehet. A megállapodásoknál és az erőfölénnyel való visszaéléseknél azonban előfordulhat ez az eset, attól függően, hogy volt-e tényleges hatásuk, és hogy az mikor jelentkezett.

¹⁶ Ha a megfigyelt állapot az áremelkedés előtti helyzet, akkor nem csak az ár növekedne a megfigyelt árhoz képest, hanem (*ceteris paribus*) a kereslet volumene is csökkenne a megfigyelt árhoz képest (épp a magasabb ár következtében). Ezt a számítás nem feltétlenül veszi figyelembe (a felhasznált forgalmi adatoktól függően). Ha kizárólag áremelkedés előtti forgalmi adat áll rendelkezésre, akkor a keresletcsökkenés mértékének megállapításához ismerni kellene a kereslet árérzékenységét, vagyis a keresleti függvény saját-ár rugalmasságát. Ennek hiányában, a számítás nem képes figyelembe venni a keresletcsökkenés mértékét. Ez nem konzervatív jellemző, amit azonban ellensúlyozhat (de mindenképpen mérsékel) a módszer számos más, konzervatív jellemzője, valamint az, hogy a számítás valamennyi esetet úgy tekint, mintha a megfigyelt ár már a megemelkedett ár volna.

Belátható, hogy ha a számítás az alacsonyabb árhoz tartozó (vagyis a nagyobb) forgalmi adatot használja és a keresleti függvény saját-ár rugalmasságát figyelmen kívül hagyja, akkor eredménye a holtteher-veszteséget akkor is tartalmazza, ha a számszerűsítés a holtteher-veszteségre egyébként nem terjed ki (vö. A.48. bekezdés).

átlagos valuta árfolyamai segítségével.¹⁷ A számítás évét megelőző időszak értékén kifejezett adatokat korrigáljuk az inflációval, az MNB által közzétett éves átlagos fogyasztói árindexek segítségével. A számítás évétől eltérő időszekekre vonatkozó adatokat 3,5%-os éves társadalmi diszkontrátával korrigáljuk.¹⁸

A.28. A korrigálásor abból a feltevéseből indulunk ki, hogy a megelőzőtt káros hatás, vagyis a GVH tevékenységéből származó haszon jelentkezésének első éve a GVH beavatkozását követő év, második éve az ezt követő év, és így tovább. A beavatkozás évének alapesetben a GVH határozat meghozatalának évét tekintjük, ami megváltozhat a rendelkezésre álló információk alapján (legkorábban a GVH ténykedése kezdetének éve jöhet szóba (vö. A.33. bekezdés)). Kétség esetén a későbbi időpontot vesszük figyelembe, ami konzervatív jellemző.

A.29. A GVH költségvetésére vonatkozó adatokat szintén korrigáljuk az inflációval és a társadalmi diszkontrátával, a kimutatott haszonnal való összehasonlíthatóság érdekében. A kimutatott haszonnak a GVH költségvetéséhez való viszonyítása azon a feltevéseken alapul, hogy az adott időszakban lezárt eljárásokhoz tartozó költségek az adott időszakban merültek fel. E (fiktív) feltevés az összevetést elnagyoltta, de megvalósíthatóvá és halmozódástól mentessé teszi.

A.30. Az éves megtérülési ráta számításakor a befektetésnek a GVH adott időszaki összesített költségvetését, bevételek pedig az adott időszaki kimutatott hasznot tekintjük. Befektetési időszaknak az egyes eljárásokhoz tartozó várható időtartam súlyozott átlagát tekintjük, ahol a súlyok az egyes eljárásokhoz tartozó éves átlagos (diszkontált) érintett forgalmak. Az éves megtérülési ráta azt mutatja meg, hogy ekkora befektetés nyomán – kamatos kamattal számolva – mekkora éves kamatláb mellett állt volna elő az így meghatározott időszak alatt az így meghatározott bevétel.¹⁹

¹⁷ Ugyanezen árfolyamokat használjuk az EUR-ban és USD-ben kifejezett eredmények meghatározásához. Mivel az átlagos éves árfolyamokat az MNB mindig a következő évben teszi közzé, a számítás évében az eredmények tekintetében ideiglenesen az év korábbi időszakára vonatkozó átlagos árfolyamokat használunk, az ideiglenesen használt árfolyamot az EUR-ban és USD-ben kifejezett eredmények mellett külön jelezzük. A számítás évére vonatkozó átlagos éves árfolyamok ismertté válását követően az EUR-ban és USD-ben kifejezett eredményeket frissítjük, és az átmenetileg használt árfolyamra utalást elhagyjuk. Az árfolyamadattal frissített dokumentum felváltja az ideiglenes árfolyamadatot használó dokumentumot (Mindez értelemszerűen nem érinti a kimutatott haszon forintban kifejezett értékét, illetve a dokumentum egyéb részeit.)

¹⁸ A társadalmi diszkontráta a közösségi pénzeszközök felhasználásával kapcsolatos hozamelvárás fejzi ki, illetve azt, hogy a társadalom kevesebbre értékeli a jövőben jelentkező hasznot és költséget annál, mintha az a jelenben jelentkezne, akkor is, ha nincs infláció. Egy korábbi, 2008-2012. időszakra vonatkozó számítás ettől eltérő diszkontrátát és ettől eltérő módon alkalmazott (GVH (2013), 5. oldal (A.25. bekezdés)). A 3,5%-os éves társadalmi diszkontráta alkalmazását Muraközy, Valentiny (2014) javasolta a GVH számára közösségi pénzügyekre vonatkozó szakirodalom alapján (Muraközy, Valentiny (2014) 4, 21-23, 27. oldal (15,120-127. és 154. bekezdés)).

¹⁹ A 2011-2016. időszakra kimutatott haszonnak a GVH költségvetésével való összevetését – ideértve az éves megtérülési ráta számítását is – a (C) melléklet mutatja be.

Fiktív számpélda eljárásokkal kapcsolatos számításra – a Gerappa kartell^{20 21}**Információk**

A GVH 2016-ban megállapította, hogy két *gerappa* gyártó 2015. eleje óta felosztotta a piacot.

A két vállalat *gerappa* értékesítéséből származó nettó árbevétele 2015-ben az alábbi volt (m Ft, folyó értéken):

EastJames	WestBrown	EastJames + WestBrown
10 000	8 000	18 000

A számítás éve 2017.

Számítás

Az alkalmazandó alapképlet:²²

$$\text{Közvetlen haszon} = \text{Érintett forgalom} \times \text{Áreltérés} \times \text{Várható időtartam}$$

Mivel megállapodásról van szó, az **érintett forgalom** a két vállalat *gerappa* értékesítéséből származó együttes forgalma 2015-ben (ezzel azonos az egy évre jutó forgalom, mivel egyetlen évről van szó).²³

Az összeg meghatározásához előbb a számítás évének értékére (2017) kell átszámolni a 2015-ből származó forgalmi adatokat, az egyes évekhez tartozó fogyasztói árindex, valamint a 3,5%-os társadalmi diszkontráta felhasználásával.²⁴

$$2015\text{-ös forgalom } 2017\text{-es értéken (m Ft)} = 18\,000 \times 1,0392 \times 1,0344 =^{25} 19\,349$$

Mivel az **áreltérésre** és a **várható időtartamra** nem áll rendelkezésre egyedi információ, a számítás az alapértelmezett értékeket – **10%, 2 év** – használja.²⁶ A megfigyelt ár/forgalom a jogsértés időszakából való, így az áreltérés a megfigyelt ár **9,09%-a** lesz.²⁷ A számítás a megelőzőtt káros hatás első évének 2016-ot, második évének pedig 2017-et tekinti.²⁸ A haszon a beavatkozáshoz képest a jövőben jelentkezik, ezért alkalmazni szükséges a 3,5%-os társadalmi diszkontrátát.

Ezek figyelembe vételével a jelentkező haszon 2017-es értéken (m Ft):

2017.	$(19\,349 \times 0,0909) / 1,035 =$	1 699
2018.	$(19\,349 \times 0,0909) / 1,035^2 =$	1 642
Együtt		<u>3 341</u>

Ez, a vizsgált időszakban lezárt eljárások kapcsán hasonló módon számolt összegekkel együttesen adja az időszakra kimutatott közvetlen haszon nagyságát.

²⁰ A számpélda csupán szemléltetésre szolgál, a valósággal való minden egybeesés kizárólag a véletlen műve.

²¹ Egy számítási szempontból összetettebb szemléltető számpélda található e dokumentum/melléklet függelékében.

²² Vö. A.6. bekezdés.

²³ Vö. A.13. bekezdés.

²⁴ Vö. A.27. bekezdés.

²⁵ Az egyes szorzószámok az éves fogyasztói árindexből és a társadalmi diszkontrátából képződnek. Például, 2015-ben a fogyasztói árindex -0,06% volt, így a 2015-re vonatkozó szorzószám $0,9994 \times 1,035 = 1,0344$.

²⁶ Vö. A.20-21. bekezdés.

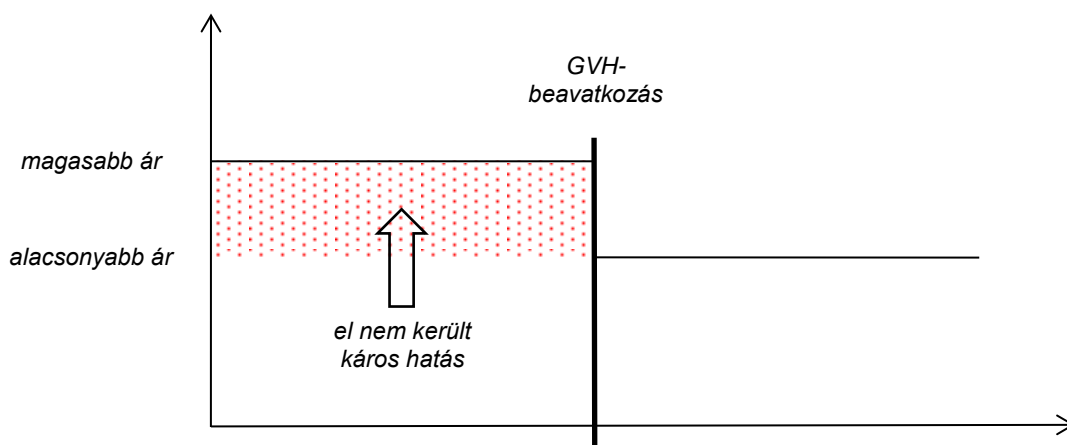
²⁷ Vö. A.25. bekezdés.

²⁸ Vö. A.28. bekezdés.

3.2. A képlet alkalmazhatósága

3.2.1. Tisztán utólagos beavatkozás²⁹

A.31. Ha egy magatartás már lezárult, akkor a GVH beavatkozása azt nem szakítja meg, így nem lehet beszélni a magatartás folytatódásából származó megelőzőt káros hatásról sem.³⁰ Az ilyen tisztán utólagos beavatkozással járó eljárásokból nem származik közvetlen jóléti haszon, így nem vesznek részt annak számításában.³¹ (Közvetett haszon természetesen ezen eljárásokból is származhat.)

5. ábra: Tisztán utólagos beavatkozás
(A magatartás már korábban megszűnt – nincs megelőzőt káros hatás.)

A.32. Kiindulásként feltételezzük, hogy nem már lezárult magatartásról van szó, ami megváltozhat a rendelkezésre álló információk függvényében.

A.33. Valamely folytonos természetű magatartást lezárultnak tekintünk, ha biztos információkkal rendelkezünk arról, hogy a magatartás a GVH ténykedésének kezdete előtt véget ért. A GVH ténykedése kezdetének a számítás szempontjából azt tekintjük, amikor a vizsgált magatartás tanúsítói érzékelték, hogy a magatartást a GVH észlelte, vagy biztosra vehetően észlelni fogja. Ez jellemzően az eljárás megindítása, de lehet ennél későbbi vagy korábbi időpont is. Utóbbira lehet példa a bejelentettnek/panaszoltak küldött adatkérés időpontja az adott magatartásra vonatkozó bejelentés/panasz kivizsgálása során, a GVH-hoz az eljárás megindítását megelőzően benyújtott engedékenységi kérelem időpontja,³² vagy az adott magatartást vizsgáló, de megszüntetéssel záruló

²⁹ Ez az eshetőség fúziók esetében nem jellemző, a GVH fúziókontroll előzetes jellege miatt.

³⁰ Más szóval az ilyen esetek nem felelnek meg az A.5. bekezdésben foglaltaknak.

³¹ Ilyen esetekben a képlet alkalmazása is nullát adna eredményül, mivel a várható időtartam értékeként nulla szerepelne.

³² Az engedékenységi kérelem benyújtására ösztönözhet az elrettentés. Továbbá az engedékenységi kérelem nyomán induló eljárás kiváltó oka (definíció szerint) az engedékenységi kérelem, melynek benyújtásakor a kérelmezőnek, alapesetben, fel kell hagynia a magatartással. Így elvileg felmerülhet két aggály az ilyen eseteknek a számításban való részvételével kapcsolatban: egyrészt, hogy az ilyen esetekből származó haszon elrettentésből ered és ezért közvetett, nem pedig közvetlen haszon, másrészt, hogy a magatartás abbamaradása nem az eljárás következménye.

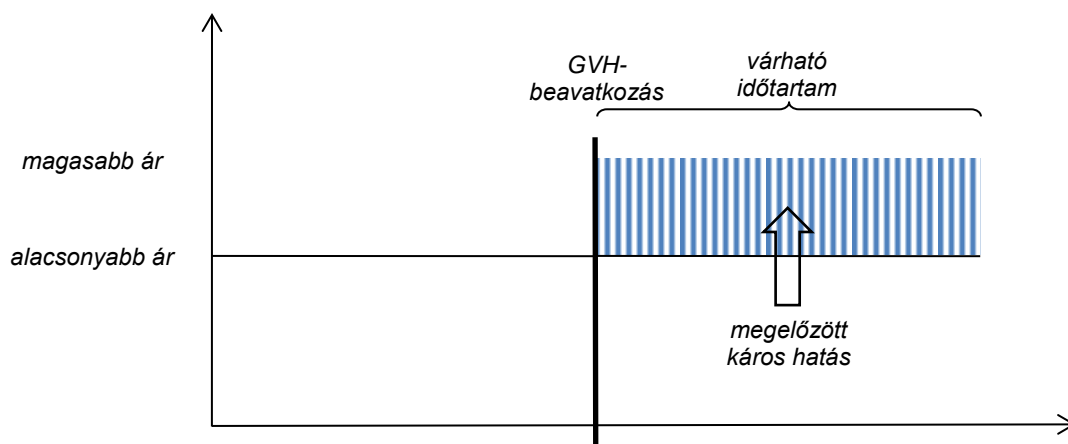
Az ilyen esetekben azonban nem arról van szó, hogy az elrettentés szükségtelenné tett valamilyen GVH eljárást azáltal, hogy a jogsértés elmaradt vagy abbamaradt. Ezenfelül, az engedékenységi kérelem nyomán indult eljárás nem csak a kérelmező magatartásának vet véget, hanem az egész kartell működésének. Ez a kérelmező számára is ismert és befolyásolja az engedékenységi kérelem benyújtásával kapcsolatos döntését – vagyis az engedékenységi kérelem nem kizárólag ok, a későbbi eljárás pedig nem kizárólag okozat. Mindezek miatt az engedékenységi kérelem benyújtását, illetve a kérelmező magatartásának megszűnését nem tekintjük az ezt követő GVH eljárásától függetlennek. Ugyanezen okokból az ilyen ügyekből származó, e számítási módszerrel kimutatott haszonra közvetlen haszonként tekintünk, nem pedig közvetett (elrettentésből származó) haszonként.

korábbi GVH eljárás megindításának időpontja.³³ Lezárultnak tekintjük a magatartást akkor is, ha az az eljárás során ért véget, de biztos információkkal rendelkezünk arról, hogy ez az eljárástól független okból történt.

A.34. Nem folytonos természetű magatartások esetén nem mindig egyértelmű, hogy a magatartás véget ért-e, illetve, hogy mikor ért véget. Például nem szerződésen alapuló kartellek esetén, nem kerül sor minden egyes pillanatban vagy minden egyes nap egyeztetésre, tendereken történő összejátszás pedig huzamosabb ideig fennállhat akkor is, ha tenderekre és a velük kapcsolatos egyeztetésre csak meghatározott időközönként kerül sor. Az ilyen események között hónapok vagy évek is eltelhetnek anélkül, hogy a magatartás megszakadna vagy véget érne.³⁴ Ezért valamely nem folytonos természetű magatartást akkor tekintünk már lezárultnak, ha (i) kifejezett információ áll rendelkezésre arról, hogy a magatartás véget ért (például a felek közös akarattal véget vetettek a kartell működésének), vagy (ii) ha a GVH ténykedésének kezdetét megelőző 3 évből nem ismerünk a jogsértéshez tartozó eseményt (pl. kartelltalálkozót).³⁵

3.2.2. Meg sem kezdődő magatartás / tisztán előzetes beavatkozás³⁶

A.35. Ha a GVH beavatkozása időben teljes mértékben megelőzte a magatartást, amely így egyáltalán nem valósult meg, akkor (még) nem lehetett ténylegesen bekövetkező káros hatása sem. A már bekövetkezett/tényleges hatás azonban nem feltétele annak, hogy megelőzött káros hatásról lehessen beszélni, hiszen a GVH beavatkozása nélkül a magatartás megkezdődhetett volna, és hatást fejthetett volna ki. Az ilyen eljárások részt vesznek a számításban (hacsak nincs egyéb kizáró ok).³⁷

6. ábra: Megelőzött fogyasztói veszteség³⁸
(Meg sem kezdődő magatartás – be nem következő áremelkedés.)

³³ Ha a GVH ténykedésének kezdete valamely másik eljáráshoz kötődik, akkor a halmozódás elkerülése érdekében ellenőrizzük, hogy az azonosított haszon, vagy egy része, nem került-e már figyelembe vételre a másik eljárás kapcsán.

³⁴ Más szóval nem folytonos természetű magatartás is lehet a versenytörvény 67. § (4) bekezdés a) pontja szerinti folyamatos magatartás.

³⁵ A (ii) esetben az egy évre jutó releváns forgalom meghatározásakor a GVH ténykedésének kezdete és a jogsértéshez tartozó esemény között eltelt időszakot is figyelembe vesszük.

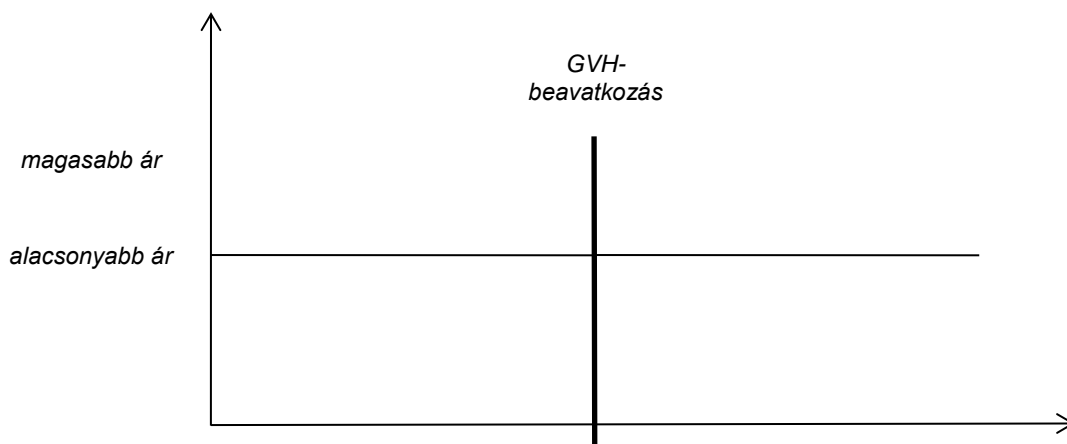
³⁶ Fúzióknál tipikusan ez az eset áll fenn.

³⁷ Ilyen kizáró ok lehet például a „hatás nélküli magatartás” esete, vagy az „eredménytelen GVH-beavatkozás” esete (3.2.3. *Hatás nélküli magatartás*, és 3.2.4. *Eredménytelen GVH-beavatkozás* című részek).

³⁸ Azonos a 2. ábrával.

3.2.3. Hatás nélküli magatartás

A.36. Ha egy magatartásnak egyáltalán nincs hatása (GVH-beavatkozás hiányában sem), akkor a magatartás következtében az ár sem nőhet, és így nem lehet beszélni a magatartás folytatódásából származó káros hatás megelőzéséről sem.³⁹ Az ilyen „hatás nélküli” magatartásokkal foglalkozó eljárásokból nem származik közvetlen jóléti haszon, így nem vesznek részt annak számításában.⁴⁰ (Közvetett haszon természetesen ezen eljárásokból is származhat.)

7. ábra: Hatás nélküli magatartás

(A GVH beavatkozása nélkül sem következett volna be fogyasztói veszteség – nincs megelőzött káros hatás.)

A.37. Kiindulásként feltételezzük, hogy nem hatás nélküli magatartásról van szó, ami megváltozhat a rendelkezésre álló információk függvényében.

A.38. Valamely magatartást, a számítás szempontjából, akkor tekintünk hatás nélkülinek, ha az árhatás a rendelkezésre álló információk alapján teljesen kizárható. Nem elegendő a hatás meglétével kapcsolatos információk hiánya (ekkor az alapértelmezett értékek kerülnének felhasználásra), hanem a hatás hiányára vonatkozó információkra van szükség.

A.39. Ez csak kivételes esetekben fordulhat elő, mivel a magatartás (valamifajta) hatásának megléte a GVH beavatkozásának feltétele.⁴¹ Elméletileg azonban nem elképzelhetetlen olyan eset, amelyben sor került GVH-beavatkozásra, a rendelkezésre álló információk alapján mégis kizárható a számítás szempontjából releváns hatás – ez azért lehetséges, mert a számítás kizárólag az árhatást veszi figyelembe,⁴² továbbá a számítás időpontja későbbi lehet mind az eljárásénál, mind a magatartás esetleges tanúsításánál.⁴³

³⁹ Más szóval az ilyen esetek nem felelnek meg az A.5. bekezdésben foglaltaknak.

⁴⁰ Ilyen esetekben a képlet alkalmazása is nullát adna eredményül, mivel az áreltérés mértékeként nulla szerepelne.

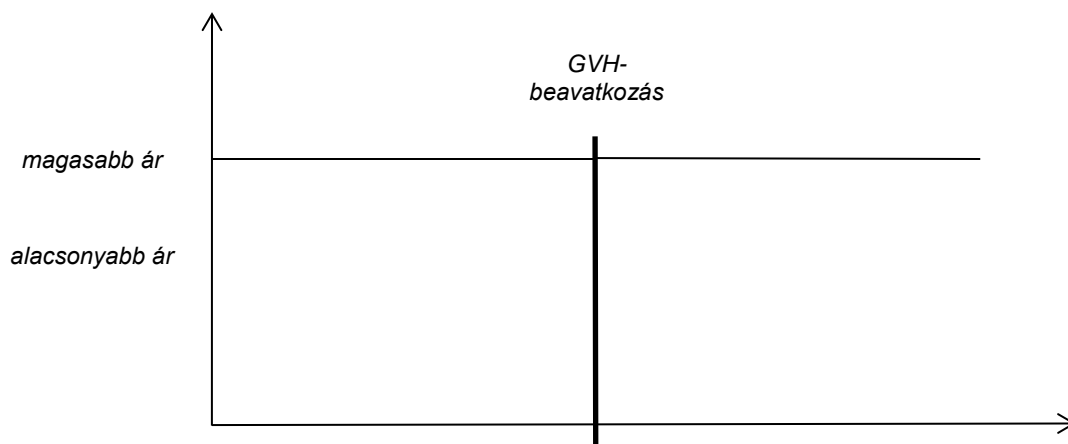
⁴¹ Fúziók esetében a beavatkozás feltétele a versenyre gyakorolt várható hatás megléte; „soft” megállapodásokkal, és erőfölényes visszaélésekkel foglalkozó eljárások esetében szintén szükséges a tényleges vagy potenciális hatás megléte a GVH beavatkozásához. Kartellek esetében a beavatkozás alapja lehet a megállapodás cél szerint versenykorlátozó volta is. A „cél” kifejezés azonban ekkor sem a megállapodást kötők szándékára utal, hanem arra, hogy a megállapodás természeténél fogva képes versenykorlátozó hatás kifejtésére (vagyis a potenciális hatás biztosnak tekinthető), és ezért a hatás külön bizonyítása nem szükséges.

⁴² Vö. A.48. bekezdés.

⁴³ Például, tegyük fel, hogy valamely piacon szabályozottak az árak, és tervbe veszik e szabályozás megszüntetését. Ha a piaci szereplők arra vonatkozóan kötnének egymással megállapodást, hogy milyen árakat alkalmaznának az árszabályozás megszüntetése követően, ám az árszabályozás a későbbiekben is, mégis tartósan fennmaradna, akkor a tényleges hatás hiánya nem akadályozná a GVH beavatkozását (utólag sem). Az árhatás számszerűsítése szempontjából azonban problémát jelentene az árhatás azonosítása, mivel annak lehetősége kizárt (az utólagos információk alapján), hiszen a megállapodás nem tudott működéskébe lépni (függetlenül a felek akaratától, vagy a GVH eljárásától).

3.2.4. Eredménytelen GVH-beavatkozás

A.40. Ha a magatartás a GVH beavatkozását követően ugyanúgy folytatódik, mintha a beavatkozásra nem is került volna sor, akkor nem lehet beszélni megelőzött káros hatásról sem.⁴⁴ Az „eredménytelen” GVH-beavatkozással járó eljárásokból nem származik közvetlen jóléti haszon, így nem vesznek részt annak számításában.^{45 46} (Közvetett haszon ezen eljárásokból is származhat, bár az ilyen ügyekben az elrettentés is kérdéses.)

8. ábra: Eredménytelen GVH-beavatkozás

(A GVH beavatkozása nem hoz változást – nincs megelőzött közvetlen káros hatás.)

A.41. Kiindulásként feltételezzük, hogy eredményes beavatkozásról van szó, ami megváltozhat a rendelkezésre álló információk függvényében.

A.42. Valamely GVH-beavatkozást akkor tekintünk eredménytelennek,⁴⁷ ha

- i. a GVH (elsősorban utóvizsgálat, bejelentéses eljárás, vagy panaszok vizsgálata során) megállapította – vagy ennek hiányában, ha a rendelkezésre álló információk alapján az ügyel foglalkozók úgy vélik –, hogy a GVH által előírt kötelezések nem valósultak meg, vagy
- ii. a GVH (elsősorban utóvizsgálat, bejelentéses eljárás, vagy panaszok vizsgálata során) megállapította – vagy ennek hiányában, ha a rendelkezésre álló információk alapján az ügyel foglalkozók úgy vélik –, hogy a magatartás töretlenül folytatódott, kivéve, ha ésszerűen feltehető, hogy a GVH beavatkozása nélkül a magatartás még intenzívebbé vált volna, vagy
- iii. bírósági felülvizsgálat során felfüggesztésre került a GVH határozat meghatározott cselekmény elvégzésére, meghatározott magatartás tanúsítására vagy attól való tartózkodásra kötelező részének végrehajtása, és a felfüggesztés a számítás idején még tart, vagy
- iv. a felfüggesztés a számítás idején ugyan már nem tart, de egyéb konkrét és a GVH által ismert okból a felfüggesztést követően sem lehet beszélni a káros hatás megelőzéséről

⁴⁴ Más szóval az ilyen esetek nem felelnek meg az A.5. bekezdésben foglaltaknak.

⁴⁵ Hasonlóan jár el az Autoridade da Concorrência (Mateus, Gonçalves, Rodrigues (2008) 43. oldal (21. bekezdés)).

⁴⁶ Ez az eset nem a képlet valamely paraméterének különleges értékével hozható összefüggésbe. Az eredménytelen beavatkozás számítási szempontból inkább úgy tekinthető, mintha nem történt volna beavatkozás, így a képlet eleve nem kerülhet alkalmazásra.

⁴⁷ Ez a fajta eredménytelenség önmagában természetesen nem jelenti, hogy a szóban forgó eljárás akár felesleges, akár értelmetlen, akár hibás lett volna.

(például más okból időközben megszűnt a termék/szolgáltatás, amelyre a kötelezés vonatkozott).

3.2.5. Kötelezettségvállalás és azzal analóg esetek

A.43. A kötelezettségvállalás GVH általi elfogadása az egyik lehetséges beavatkozási forma. A fúziók kapcsán abból indulunk ki, hogy fúziókontrollban kötelezettségvállalás elfogadására akkor kerül sor, ha annak hiányában a fúzió nem lenne engedélyezhető. Ez azt jelenti, hogy a kötelezettségvállalást megelőzően megtörténik a tényállás teljes körű tisztázása és a GVH teljes körű elemzése, és ez azzal az eredménnyel zárul, hogy a fúzió a verseny jelentős csökkenéséhez vezetne (anélkül, hogy ezt a fúzióból származó hatékonysági előnyök ellensúlyoznák), vagyis a fúzió – eredeti formájában – káros hatásokkal járna. Így fúziós kötelezettségvállalás esetén értelmezhető a GVH beavatkozása révén megelőzött káros hatás. Ennek megfelelően, az ilyen eljárások részt vesznek a számításban (hacsak nincs egyéb kizáró ok). Kivételes esetben, ha a fúziós eljárást lezáró döntés (szövege) határozott kétségeket ébreszt azzal kapcsolatban, hogy a kötelezettségvállalás hiányában a VT megtiltotta volna a fúziót, és ezt egyéb dokumentumok (pl. a VT előzetes álláspontja) is alátámasztják, nem tekintjük teljesen bizonyosnak a megelőzött káros hatás meglétét, ezért az ilyen eljárások részlegesen vesznek részt a számításban.

A.44. Nem fúziós eljárások esetében, kötelezettségvállaláskor a GVH nem állapítja meg a jogsértést. Ennél fontosabb, hogy ezekben az esetekben nem történik meg a tényállás teljes körű tisztázása és a GVH teljes körű elemzése. Ezen kötelezettségvállalások elfogadásakor is beavatkozásra kerül sor, az előzőek alapján azonban nyitva marad, hogy a magatartás versenykorlátozó volt-e és káros hatással járt-e. Ezért az ilyen eljárások esetében nem lehet káros / jogsértésből eredő határról és annak megelőzéséről beszélni.⁴⁸ Nem állítható kellő biztonsággal, hogy az ilyen eljárásokból közvetlen jóléti haszon származik, így nem vesznek részt annak számításában.^{49 50} (Közvetett haszon természetesen ezen eljárásokból is származhat, sőt a közvetlen haszon sem kizárt, hanem bizonytalan. Így konzervatív jellemző, hogy ezek az eljárások egyáltalán nem vesznek részt a számításban.)

A.45. Ugyanez vonatkozik (i) azokra az eljárásokra, amelyekben a magatartás időközben abbamaradt és erre tekintettel a GVH az eljárást megszüntette, (ii) azon fúziós eljárásokra, amelyekben a felek visszavonták kérelmüket,⁵¹ (iii) ahol a GVH beavatkozása nem a GVH által végzett versenyelemzésen alapult, hanem egyéb közpolitikai célokat érvényesített,⁵² valamint (iv) ahol a fúzió utólag, de a GVH beavatkozásától független okok miatt meghiúsult.⁵³

⁴⁸ Más szóval az ilyen esetek nem feltétlenül felelnek meg az A.5. bekezdésben foglaltaknak.

⁴⁹ Ez az eset nem a képlet valamely paraméterének különleges értékével hozható összefüggésbe, hanem arról van szó, hogy nincs olyan helyzet, amelyben a képlet alkalmazásra kerülhetne.

⁵⁰ Hasonlóan jár el az ACM: megállapodásokkal és erőfölénnyel visszaéléssel foglalkozó eljárásoknál csak a jogsértést megállapító döntéseket, míg fúzióknál a kötelezettségvállalást is figyelembe veszi (ICN (2011), 54. oldal). Ugyanezt javasolja az OECD-útmutató (OECD (2014b), 1. oldal (1.i.)).

⁵¹ Ez némileg konzervatívabb a CMA és az ACM által követett gyakorlatnál. A CMA és az ACM bizonyos esetekben olyan fúziókat is figyelembe vesz, ahol a kérelmet visszavonták, vagy a fúziótól elálltak a felek (OFT (2010) 13. oldal, 27. oldal (2.1 ábra, 4.27-28), OFT (2013) 11-12. oldal (3.12), ICN (2011) 54. oldal, ACM (2014) 76. oldal). Az OECD-útmutató ugyanakkor a visszavont kérelmeket nem említi külön, bár az ACM – 2013-ról szóló éves beszámolója szerint – saját gyakorlatát az OECD-útmutatóval összhangban állónak tekinti (ACM (2014) 17. oldal).

⁵² Ilyen például az az eset, amikor a GVH nem engedélyezheti a fúziót, ha a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság szakhatósági hozzájárulását a tervezett fúzióhoz – a média-pluralitás szempontjaira tekintettel – megtagadja.

⁵³ A (i) és a (ii) esetben formailag nincs GVH-beavatkozás (a piaci folyamatokban beavatkozó GVH határozat), ám az eljárás megindítása és fejleményei is a magatartás megváltozásához vezethetnek és így – a számítás szempontjából – beavatkozásnak tekinthetők.

3.2.6. A fenti esetek részleges fennállása

A.46. Összetett ügyeknél előfordulhat a fenti esetek részleges fennállása. Például egy több magatartást is érintő eljárásnál az egyik magatartás lehet már lezárult magatartás, míg a másik nem.⁵⁴ Ilyen esetekben megbontjuk az érintett forgalmat (a példában magatartásonként). Amennyiben a bontás valamilyen okból nem lehetséges, akkor konzervatív egyszerűsítést alkalmazunk, melynek következtében az ilyen ügyek jellemzően nem vesznek részt a számításban.

A.47. A fenti esetek közül egyesek részleges fennállása *nem* összetett magatartásoknál is előfordulhat. Például a GVH beavatkozása lehet részben eredményes valamely tevékenységre (az ahhoz tartozó forgalomra) vonatkozóan, ha az előírt kötelezettségek csak részben valósultak meg. Ilyen esetekben a kimutatott közvetlen haszon arányos csökkentésre kerül.

3.3. A képlet alakja

A.48. A képlet alakja szintén támaszkodik egyszerűsítésekre és feltevésekre. A képlet nem veszi figyelembe, hogy a verseny korlátozása az áron kívül a minőséget és a választékot is ronthatja, valamint fékezheti az innovációt;⁵⁵ ugyancsak eltekint a holtteher-veszteségtől.^{56 57}

A.49. A képlet a magatartással érintett forgalomból, valamint az ezzel kapcsolatos áreltérésből és várható időtartamból indul ki, mellyel a közvetlen vevő szembesül. A fogyasztói jóléti haszon azonosítása szempontjából azonban a végső fogyasztót ért káros hatás a mérvadó, a végső fogyasztó pedig nem feltétlenül a közvetlen vevő, hanem az értéklánc alacsonyabb szintjén is elhelyezkedhet. A képlet feltételezi, hogy a magatartás közvetlen vevőt érő teljes (mért) hatása eljutna – valamilyen formában – a végső fogyasztóhoz.⁵⁸

3.4. A képlet alkalmazása

A.50. A képletet az egyes eljárásokra egyenként alkalmazzuk, majd az eredményeket összesítjük. Valamely időszakra vonatkozó számításba az adott időszakban lezárt eljárások kerülhetnek. A számítás által megragadott haszon ugyanis a GVH beavatkozásához kapcsolódik, a beavatkozás pedig az eljárás lezárásához, vagyis a GVH határozatához kötődik.⁵⁹

A.51. Az eredmény nagyságrendjét befolyásoló eljárások időbeli eloszlása szükségszerűen egyenetlen, ezek száma évről évre változhat, amit felnagyít a magyar gazdaság szerény mérete. Így éves összesítés esetén az egyes évekre adódó eredmény jelentős ingadozást mutatna. E fluktuáció mérséklése érdekében a számítás nem egyetlen évben, hanem egy hatéves időszakban (2011-2016.)

⁵⁴ Ez több esetben felfogható úgy is, hogy az alapképlet egyes paraméterei eltérően alakulnak, mivel a fenti esetek egy része az egyes paraméterek különleges alakulásaként is felfogható (vö. A.26. bekezdés, valamint 31. és 40. lábjegyzet).

⁵⁵ Ezen, úgynevezett dinamikus hatások figyelembe vételét az OECD-útmutató is csak opcionálisan javasolja (OECD (2014b) 2, 4. oldal (2.iii., 3.)).

⁵⁶ A holtteher-veszteség oka, hogy a magasabb ár mellett a szóban forgó termék/szolgáltatás iránti kereslet visszaesik. Az így eltűnt kereslet társadalmi veszteség nélkül kielégíthető lenne az eredeti, versenyzőbb áron, az új helyzetben ez mégsem következik be. A holtteher-veszteség a társadalmi erőforrások nem optimális allokációját jelenti.

⁵⁷ Ennek ellenére a számítási módszer korlátai miatt bizonyos esetekben a kimutatott haszon a holtteher veszteséget is tartalmazza (vö. 16. lábjegyzet).

⁵⁸ Ugyanígy jár el az ACM és a CMA (ICN (2011), 55. oldal, OFT (2010), 10. oldal (2.10 bekezdés)), és ez egyenértékű az OECD-útmutatóban foglalt javaslatokkal is (OECD (2014b), 2. oldal (1.iii.)).

⁵⁹ A haszon mértékének számítása azonban figyelembe veszi, hogy a beavatkozás – melyet követően a haszon jelentkezhet – időben nem feltétlenül esik egybe a GVH határozatának meghozatalával (vö. A.27-28. bekezdés).

lezárt eljárásokon alapul.⁶⁰ A hosszabb időszak mérsékli az A.29. bekezdésben jelzett, a költségek időbeli allokációjára vonatkozó leegyszerűsítésből eredő elnagyoltságot is.⁶¹

A.52. Közlésre kizárólag az összesített eredmény kerül.⁶² Egyrészt az egyes eljárásokra kapott eredmények közlésének akadálya a felhasznált egyedi adatok védelme, pontosabban az a követelmény, hogy a közzétett eredményből ne lehessen egyedi adatra, így különösen üzleti titokra (vissza)következtetni. Másrészt az egyedi eljárásokra kapott eredmények jóval pontatlanabbak, mint az összesített eredmény, mivel a számos leegyszerűsítés miatt az egyedi eljárásokban számított értékek a valóstól jelentősen eltérhetnek, kellő számú ügy esetén azonban az eltérések számottevő része „kiátlagolódik”. Harmadrészt a számszerűsítés célja szempontjából kizárólag az összesített eredmény bír jelentőséggel. (A számítás szempontjából releváns eljárások listája közlésre kerül, a hozzájuk tartozó egyedi értékek azonban nem.)⁶³

A.53. Hasonló okokból a számításra, illetve az abból származó eredmények közlésére két évente kerül sor.⁶⁴ Eszerint a GVH minden második évben az előző hat év eljárásaiból származó közvetlen hasznot számszerűsíti, illetve teszi közzé.⁶⁵

A.54. A képlet alkalmazásakor a GVH határozatát vesszük alapul, kivéve, ha annak bírósági felülvizsgálata időközben eltérő eredménnyel zárult (ekkor a felülvizsgálat eredményéből indulunk ki).⁶⁶

A.55. A bírósági felülvizsgálat során a bíróság megváltoztathatja a GVH döntését, vagy hatályon kívül helyezheti azt, új eljárásra kötelezve a GVH-t. Ha a lezárult felülvizsgálat eredményeként a bíróság a GVH határozatát megváltoztatta, akkor számítási szempontból a megváltozott állapot a mérvadó.⁶⁷

A.56. Ha lezárult felülvizsgálat eredményeként a bíróság a GVH határozatát hatályon kívül helyezte és a GVH-t új eljárásra kötelezte, akkor a GVH új eljárást indít. Az új eljárás vonatkozhat az eredeti eljárásban vizsgált időszakra (retrospektív tárgyú eljárás), vagy a megismétlés időszakára (aktuális tárgyú eljárás).⁶⁸ Természetük folytán a versenykorlátozó megállapodással és az erőfölényes visszaéléssel foglalkozó eljárások megismétlése jellemzően retrospektív tárgyú, a fúziós eljárások

⁶⁰ Ez megfelel az OECD-útmutatóban foglalt javaslatoknak, valamint Murakózy, Valentiny Pál (2014) GVH számára tett javaslatainak (OECD (2014b), 2. oldal (1.ii.)), Murakózy, Valentiny (2014), 4, 23, 26. oldal (12, 129, 151. bekezdés)). Hasonlóan jár el az ACM (ICN (2011), 55. oldal) is.

⁶¹ Mindazonáltal a kimutatott haszonnak a költségekhez való aránya inkább illusztratív, mint egzakt mutató.

⁶² Hasonlóan jár el a CMA (OFT (2005), 18. oldal (3.3 bekezdés), OFT (2010), 10. oldal (2.13 bekezdés)). A DOJ és az FTC sem teszi lehetővé a számítás teljes replikálását, tekintettel az üzleti titok védelmére (Nelson, Sun (2002), 935. oldal). Az OECD-útmutató szerint az összesített eredmény közlését indokolhatja a bizalmas információk védelme, míg az egyes eljárások szerinti bontás igénye az útmutatóban foglalt javaslatokban fel sem merül (OECD (2014b), 3. oldal (2.vi.)).

⁶³ (B) melléklet.

A listából az is kiderül, hogy mely eljárások szerepelnek a számításban, és melyek nem szerepelnek benne tartalmi okokból, vagy adatproblémák miatt. Ez bővebb adattartalom annál, mint amit egy korábbi, a 2008-2012. időszakra vonatkozó számszerűsítés módszerét ismertető dokumentum nyújtott (GVH (2013)). A bővebb adattartalmat a két évente történő, hatéves időszakra vonatkozó számszerűsítés rendszere teszi lehetővé (Vö. A.53. bekezdés).

⁶⁴ A két évente történő számszerűsítés, illetve közzététel megfelel az OECD-útmutatóban foglalt javaslatoknak is (OECD (2014b), 2, 3. oldal (1.ii., 2.v.)).

⁶⁵ Ugyanezt tartja a leginkább megfelelőnek Murakózy, Valentiny (2014) (4, 23, 26. oldal (12, 129, 151. bekezdés)).

⁶⁶ Ez megfelel az OECD-útmutatóban foglalt javaslatoknak (OECD (2014b), 2. oldal (1.ii., 2.ii.)). Ugyanígy jár el a CMA (OFT (2010), 10. oldal (2.11 bekezdés)).

⁶⁷ Mivel a lezárult bírósági felülvizsgálatok eredményei – akár megváltoztatják a GVH határozatát, akár új eljárásra kötelezik a GVH-t – módosíthatják az adott időszakra vonatkozóan számított közvetlen haszon nagyságát, idővel változhat valamely időszakra vonatkozó eredmény, illetve indokolt lehet frissítése (Vö. A.67. bekezdés).

⁶⁸ Előrettekintő elemzésnél, például fúziók esetében, ideértve természetesen a szigorú értelemben vett megismétlést követő időszakot is.

megismétlése pedig jellemzően aktuális tárgyú eljárás.^{69 70} A megismételt eljárásban hozott határozat (vagy lezárult bírósági felülvizsgálatának eredménye) azon időszakra vonatkozóan befolyásolja a közvetlen haszon számszerűsítését, amely idősakkal a megismételt eljárás foglalkozik.

A.57. Retrospektív tárgyú eljárás esetén – ha az eredeti eljárás szerepelt a számításban – a hatályon kívül helyezés nyomán az eljárás kikerül a számításból (legalább átmenetileg). Retrospektív ügyekben a megismételt eljárásban hozott határozat – a számítás szempontjából – az eredeti GVH határozat helyébe lép, így az eredeti időszakra vonatkozó eredményt befolyásolhatja.^{71 72}

A.58. Aktuális tárgyú eljárás esetén – ha az eredeti eljárás szerepelt a számításban – a hatályon kívül helyezés nyomán az eljárás kikerül az eredeti időszakra vonatkozó számításból (végleg). Aktuális ügyekben a megismételt eljárásban hozott GVH határozat a megismétlés időszakában gyakorol hatást, erre vonatkozóan származhat belőle közvetlen haszon, így a megismétlés időszakára vonatkozó eredményt befolyásolhatja.^{73 74}

A.59. A tenderen való összejátszást a „hagyományos” kartellekkel és összejátszással analóg módon kezeljük. Tenderen való összejátszás esetében az érintett forgalom az összejátszással érintett tenderérték (általában a nyertes tender értéke, több tender esetén ezek összege). A tenderen való összejátszást a számítás során nem tekintjük automatikusan lezárult magatartásnak, hanem egy folyamat részeként kezeljük, amely lehet rövidebb, hosszabb, esetleg már lezárult.

⁶⁹ A fúziókat illetően e megközelítés tükröződik a Matel/Vidanet ügyben (VJ/158/2008) hozott GVH határozat bírósági felülvizsgálata során született ítéletekben található, a megismételt eljárás tárgyára vonatkozó útmutatásban is (2.K.31.748/2011/220, 17. oldal 2. bekezdés, 2.Kf.27.604/2011/7, 10. oldal 2. bekezdés).

⁷⁰ A döntő azonban nem az ügýtípus, hanem, hogy ténylegesen mely időszakkal foglalkozik az eljárás; nem kizárt, hogy egy összetett eljárásban mindkét eset előforduljon, például ha az eljárás egyszerre több magatartással és/vagy több időszakkal foglalkozik).

⁷¹ Hogy az eljárás végül szerepel-e a számításban (és ha igen, hogyan), az egyéb feltételek teljesülésétől is függ. Például, ha a magatartás eredetileg változatlan maradt, akkor a számítás szempontjából már nem feltétlenül releváns az utólag lefolytatott eljárás eredménye.

⁷² Például az E.On TITÁSZ közvilágítás ügyben (VJ/175/2001) 2002-ben hozott határozat szerint a vizsgált magatartás jogsértő volt. Így az eljárás bekerült volna egy 2002-re vonatkozó számításba (illetve egy 2002-t is magába foglaló időszakra vonatkozó számításba).

Bírósági felülvizsgálatra került sor, mely a határozat hatályon kívül helyezésével és a GVH új eljárásra kötelezésével ért véget, mert a bíróság nem találta megfelelőnek a határozat indoklását és az elvégzett vizsgálatot. Ennek nyomán az eljárás – a 2002-re vonatkozó számítás frissítésekor – kikerült volna a számításból, ugyanis a bírósági ítélet nyomán már nem felelt volna meg annak a kritériumnak, hogy a GVH beavatkozására indokolatlan versenykorlátozás miatt került sor.

A megismételt eljárásban (VJ/074/2008) a GVH – a bíróság ítéletének megfelelően – újra megvizsgálta, hogy az eredeti eljárásban vizsgált magatartás az eredeti eljárásban vizsgált időszakban jogszerű volt-e. A vizsgálat eredményeként a GVH ugyanazt a jogsértés állapította meg, mint az eredeti eljárásban. Ekkor a megismételt vizsgálat nyomán a GVH 2002-es beavatkozása (ismét) olyan beavatkozásnak tekinthető, amely indokolatlan versenykorlátozás folytatódásának vette elejét. Ezért – 2002-re vonatkozó számítás újabb frissítésekor – az eljárás visszakerült volna a számításba, az új eljárásban megállapításai szerint (amelyek ebben az esetben megegyeztek az eredeti eljárásban megállapítottakkal). Bár a megismételt eljárás 2011-ben zárult le, a fentiek alapján eredménye nem a 2011-re vonatkozó számítást befolyásolja, hanem a 2002-re vonatkozó számítást befolyásolná.

⁷³ Hogy az eljárás végül szerepel-e a számításban (és ha igen, hogyan), az egyéb feltételek teljesülésétől is függ.

⁷⁴ Például a Ringier/Népszabadság fúziót (VJ/059/2003) a GVH 2003-ban nem engedélyezte, így az eljárás bekerült volna egy 2003-ra vonatkozó számításba.

Bírósági felülvizsgálatra került sor, mely a határozat hatályon kívül helyezésével és a GVH új eljárásra kötelezésével ért véget, mert a bíróság részben nem találta megfelelőnek a határozat indoklását és az elvégzett vizsgálatot. Ennek nyomán az eljárás – a 2003-ra vonatkozó számítás frissítésekor – kikerült volna a számításból, ugyanis a bírósági ítélet nyomán már nem felelt volna meg annak a kritériumnak, hogy a GVH olyan fúziót akadályozott meg, amely a verseny jelentős csökkenésével járt volna (azt ellensúlyozó előnyös hatások nélkül).

Mivel a GVH 2003-as beavatkozása nyomán a fúzió nem jött létre, a megismételt eljárásban (VJ/169/2004) a GVH arról döntött, hogy az aktuális helyzetben létrejöhet-e a fúzió. Így a megismételt eljárás eredménye a 2003-as számítást már nem befolyásolta volna. Befolyásolt volna azonban egy 2004-re vonatkozó számítást, mivel a megismételt eljárás 2004-ben azzal ért véget, hogy a GVH *feltételszabás mellett* engedélyezte a fúziót.

A.60. Az egyetlen tenderen történő összejátszást alapesetben a huzamosabb ideig tartó összejátszás speciális eseteként kezeljük: a szóban forgó tendert tekintjük „utolsó évnek”, egyebekben pedig az általános esetnek megfelelően járunk el.

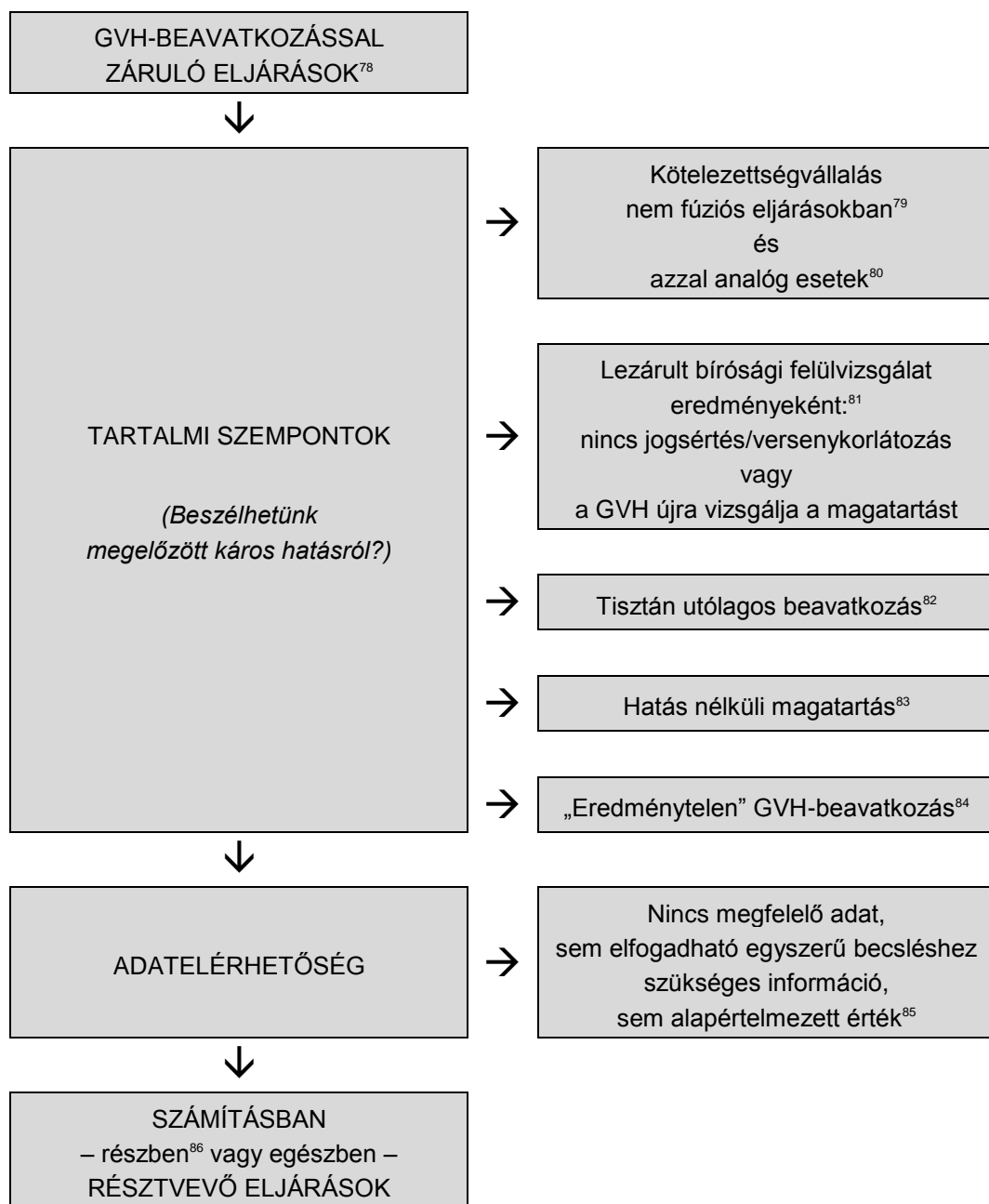
A.61. Ha valamely kartellre vonatkozóan a GVH eljárásával párhuzamosan (időbeli átfedéssel), vagy azt megelőzően büntetőeljárás is folyik/folyt,⁷⁵ akkor a versenykorlátozás kiiktatása, és így az abból származó haszon, nem feltétlenül tulajdonítható egyedül a GVH eljárásának. Ha a GVH tudomással bír ilyen párhuzamos, vagy korábbi büntetőeljárásról, akkor az eljárás (a GVH eljárása) részlegesen vesz részt a számításban, függetlenül a párhuzamos büntetőeljárás, illetve a büntetőper kimenetelétől.⁷⁶

A.62. A számításba potenciálisan valamennyi olyan eljárás bekerülhet, amelyet a GVH az adott időszakban zárt le, beavatkozással végződött,⁷⁷ és a számítás által felölelt ügýtípusok valamelyikébe tartozik. A számításban azonban csak azok az eljárások vesznek részt ténylegesen, amelyek esetében nem jelentkezik – fentebb tárgyalt – tartalmi kizáró ok, vagy a számítás elvégzését megghiúsító adatprobléma. Így a számításban szereplő valamennyi eljárással kapcsolatban értelmezhető és – legalább részben – számszerűsíthető a GVH beavatkozása révén megelőzött káros hatás.

⁷⁵ Egyes kartelleket – jelesül a közbeszerzési eljárásokban és a koncessziós pályázatokon működőket – a büntető törvénykönyv is tilt (Btk 420. §).

⁷⁶ Korábbi büntetőeljárás esetén természetesen előfordulhat, hogy tisztán utólagos GVH beavatkozásról van szó – ilyenkor az eljárás nem vesz részt a számításban.

⁷⁷ Vö. 53. és 89. lábjegyzet is.

9. ábra: Az eljárások módszertani szelekciója
(Nem mindegyik GVH-beavatkozással záruló eljárás vesz részt a számításban.)

⁷⁸ Vö. 53. és 89. lábjegyzet is.

⁷⁹ Vö. A.44. bekezdés.

⁸⁰ Vö. A.45. bekezdés.

⁸¹ Vö. A.54-58. bekezdés.

⁸² Vö. 3.2.1. *Tisztán utólagos beavatkozás* című rész.

⁸³ Vö. 3.2.3. *Hatás nélküli magatartás* című rész.

⁸⁴ Vö. 3.2.4. *Eredménytelen GVH-beavatkozás* című rész.

⁸⁵ Vö. A.18. és A.23. bekezdés.

⁸⁶ Vö. A.19. és A.46-47. bekezdés.

4. Alapvető jellemzők

A.63. Ez a rész a módszer alapvető jellemzőit tekinti át. E jellemzők összefüggenek egymással, valamint a számszerűsítés céljával és kereteivel.

A.64. Az ismertetett számítási mód a GVH tevékenységéből származó összes haszon csak egy részét ragadja meg. Eleve eltekint az olyan nem elsősorban gazdasági jellegű hasznoktól, mint a jogbiztonság, vagy az olyan szélesebb értelemben vett gazdasági haszontól, mint a vállalatok versenyképességének növekedése a verseny következtében.⁸⁷ A szűkebb értelemben vett anyagi haszon tekintetében egyrészt nem veszi figyelembe a közvetett hasznot, sem a közvetlen haszonhoz tartozó nem ár jellegű hatásokat, valamint holtteher-veszteséget, másrészt nem terjed ki a GVH versenykorlátozó megállapodásokkal, erőfölényes visszaéléssel, valamint fúziókkal foglalkozó eljárásokon túli tevékenységére.⁸⁸ Ezen felül, a GVH által vizsgált, de nem a GVH által lezárt ügyek nem vesznek részt a számításban,⁸⁹ továbbá adathiány miatt kimaradhatnak eljárások a számításból, vagy számításuk lehet hiányos, és a számítás során alkalmazott leegyszerűsítések túlnyomó része konzervatív.⁹⁰ Mindez azt jelenti, hogy a GVH tevékenységéből származó tényleges haszon szinte biztosan (akár lényegesen) nagyobb a kimutatottnál.

A.65. A számítás a GVH számára (készen) rendelkezésre álló,⁹¹ esetleg ésszerű mértékű kutatással nyert információkon, valamint ezeket felhasználó egyszerű becsléseken alapul, továbbá számos (fentebb részletezett) leegyszerűsítésre támaszkodik. Így a számítás adatigénye és bonyolultsága csekély, ami hozzájárul a módszer viszonylag könnyű alkalmazhatóságához.

A.66. A módszer *ex-ante* jellegű, mivel a számítás alapvetően (bár nem kizárólag) előzetesen meglévő, vagy egyidejű információkon alapul, nem pedig a piaci folyamatok évekkal az események utáni alakulását tükröző, egyben részletesebb és mélyebb *ex-post* értékelést lehetővé tevő információkon. Ezen az sem változtat, hogy a hatások számszerűsítése utólag történik, abban az értelemben, hogy az egyes eljárások a lezárásukat követő időszakban kerülhetnek a számításba.

⁸⁷ A szélesebb értelemben vett gazdasági haszonnal foglalkozó közgazdasági irodalmat, ideértve az empirikus irodalmat is, tekinti át GVH (2007) és OECD (2014a).

⁸⁸ Mindez nem azt jelenti, hogy e hatások és tevékenységek ne lennének fontosak vagy számottevők (valójában fontosak, és vélhetően számottevők), csupán azt, hogy az ezekkel összefüggő haszon mértékének általános számszerűsítésére jelenleg nem áll a GVH rendelkezésére megfelelő módszer.

Vö. 5. lábjegyzet és A.48. bekezdés.

Közvetett haszon olyan eljárásokból is származhat, amelyekből közvetlen haszon nem származik. Ilyenek például a már lezárt magatartásokkal, vagy a „hatás nélküli” magatartásokkal foglalkozó eljárások (3.2.1. *Tisztán utólagos beavatkozás*, és 3.2.3. *Hatás nélküli magatartás* című részek).

A közvetett haszon a közvetlen haszon többszöröse is lehet. Egy az OFT (a CMA elődje) számára végzett kutatásban a közvetett haszon a közvetlen haszon 4-7-szeresének adódott, az ügýtípustól függően (Deloitte (2007) 6, 8. oldal). Egy szintén az OFT számára készült későbbi kutatásban a közvetett haszon 12-40-szeresének adódott (OFT (2013), 10. oldal (3.6 bekezdés)). Egy az NMa (az ACM elődje) számára végzett kutatásban a közvetett haszon a közvetlen haszon 5-szörösének adódott a versenyt korlátozó magatartások esetében, és a közvetlen haszonnál szintén nagyobbak adódott a fúziók esetében (Van der Noll, Baarsma, Rosenboom and Weda (2011), i. oldal).

⁸⁹ Előfordulhat olyan eset, amikor a GVH által indított, közösségi versenyjog alapján folytatott ügyet az Európai Bizottság Versenypolitikai Főigazgatóság (DG Competition) – az EU versenyhatósága – az eljárás késői fázisban átvesz és beavatkozással zár le. Mivel nem a GVH beavatkozásával zárulnak, az ilyen ügyek nem vesznek részt a számításban, noha a belőlük származó haszon létrejöttében a GVH tevékenysége is jelentős szerepet játszik. (Több hatóság által vizsgált eljárásokból származó haszonnak az érintett hatóságok közötti arányos elosztására ad példát OFT (2010) (12-13, 27, 29, 30-31. oldal (2.19-2.20, 4.27-4.28, 5.3, 5.9-5.10 bekezdés)).)

2011-2016-ban nem volt ilyen – GVH által indított és érdemben vizsgált, de más hatóság beavatkozásával záruló – eljárás.

⁹⁰ Vö. A.9., A.13, A.17-18, A.21, A.25-26, A.28, A.44-46. bekezdés, és 2. lábjegyzet.

⁹¹ Ez elsősorban a szóban forgó eljárásokban és a későbbi kapcsolódó eljárásokban (pl. utóvizsgálat) beszerzett, továbbá a bírósági felülvizsgálat révén a GVH tudomására jutott információkat, valamint az adott eljárásokkal foglalkozó GVH munkatársak ismereteit jelenti.

A.67. Valamely időszakra vonatkozóan kapott eredmény idővel változhat, többek között egyes adatproblémák megszűnése, vagy a GVH határozatainak bírósági felülvizsgálata nyomán. Az eredmény tehát a számítás, pontosabban a felhasznált információk időpontjától is függ, és dinamikus jellege miatt indokolt ezen időpont feltüntetése, idővel pedig indokolt lehet a számítás frissítése is.

A.68. A számítási módszer kialakítása külföldi példák figyelembe vételével történt, különös tekintettel az Egyesült Királyságbeli Competition and Markets Authority (CMA),⁹² a holland Autoriteit Consument & Markt (ACM),⁹³ a portugál Autoridade da Concorrência, az USA Department of Justice (DOJ), valamint az USA Federal Trade Commission (FTC) megismerhető gyakorlatára és tapasztalataira. A számítás célja, általános keretei és alapvető jellemzői a nemzetközi gyakorlatot követik. A módszer részletei számos ponton átfednek a külföldi példákkal.⁹⁴ A módszer megfelel az OECD útmutatójának, amely a nemzetközi legjobb gyakorlatokra támaszkodik.⁹⁵ Mindezek alapján a számítási módszer illeszkedik a nemzetközi gyakorlatba.⁹⁶

A.69. A számítás 2013-ban alkalmazott módszerét⁹⁷ független szakértők értékelték. Megállapították, hogy a GVH által alkalmazott számítási módszer és annak konkrét alkalmazása megfelel a nemzetközi legjobb gyakorlatoknak, valamint, hogy – a Magyarországra vonatkozóan rendelkezésre álló empirikus szakirodalom alapján – nem azonosítható olyan magyar sajátosság, ami indokolná az ezektől való eltérést.⁹⁸

A.70. A számítás célja, hogy kézzelfoghatóvá tegye a GVH tevékenységéből származó anyagi haszon létét, érzékeltetve annak nagyságrendjét.⁹⁹ E szempontból nem zavaró, hogy a módszer csupán elnagyolt és átfogó képet ad, mivel kizárólag az összesített eredmény releváns, és mivel a tényleges hatás szinte biztosan nagyobb ennél. A számos feltevés és leegyszerűsítés léte még előny is, hiszen ezek teszik lehetővé, hogy az eredmények egyáltalán előálljanak.¹⁰⁰

A.71. Egyéb célra azonban ezek az eredmények nem használhatók. Így alkalmatlanok egyedi esetekben kifejtett versenyhatás, vagy polgári jogi értelemben vett kár létének vagy hiányának igazolására, nagyságának meghatározására. Például abból, hogy valamely magatartás a módszer szerint „hatás nélküli”, nem következik a versenyjogi értelemben vett hatás – valamely GVH vagy bíróság által lefolytatott eljárás mércéje szerinti – hiánya. Ugyanígy, a „hatás nélkülség” hiánya sem

⁹² 2014. április 1. előtt az Office of Fair Trading (OFT).

⁹³ 2013. április 1. előtt a Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa).

⁹⁴ A külföldi példák áttekintését adja Davies, Ormosi (2010), és OECD (2013).

⁹⁵ OECD (2014b).

⁹⁶ Szintén a külföldi példákat idézi a GVH *ex-ante impact assessment* programjának fokozatos építkezése. Más versenyhatóságok is fokozatosságot követtek, illetve követnek a számításba vont ügýítýpusok, tevékenységek, haszontýpusok tekintetében, és az alkalmazott módszerek tekintetében egyaránt. Vö. 5. lábjegyzet, különösen annak utolsó bekezdése.

⁹⁷ GVH (2013).

⁹⁸ Muraközy, Valentiny (2014), 3-4, valamint 12, 18, 26. oldal (4-5, 10, valamint 60, 99-103, 149. bekezdés).

Az értékelés a fogyasztói haszonra vonatkozó számítás rendszeressé tételére (és annak mikéntjére), közzétételére, továbbá a számítási módszer esetleges finomításra és bővítésre vonatkozó javaslatokat is tartalmazott. E javaslatok nyomán néhány ponton módosult a számszerűsítés módszere, és annak bemutatása is. A leglényegesebb – eredményre is kiható – változás a 3,5%-os társadalmi diszkontráta alkalmazása (vö. 18. lábjegyzet).

⁹⁹ E kontextusba illeszkedik a kimutatott haszonnak a GVH költségvetésével való összevetése is (vö. A.9-A.10. bekezdés).

¹⁰⁰ Az eredmény megfelelő értelmezéséhez természetesen figyelembe kell venni, hogy a számítás pontosan mire vonatkozik és hogyan történt. Például, mivel a számszerűsítés az inflációt és a 3,5%-os társadalmi diszkontrátát is figyelembe veszi, a kimutatott haszon csak hasonló korrekción átesett adatokkal hasonlítható össze (vö. A.27. és A.29. bekezdés). Kevesebb nehézséggel jár a kimutatott haszon GVH költségvetéséhez viszonyított arányának összehasonlítása más arányszámokkal (vö. (C) melléklet). Az éves megtérűlési ráta, bár kevésbé mérvadó mutató, bizonyos megszorításokkal összehasonlítható más hozammutatókkal (vö. A.10. és A.30. bekezdés).

tekinthető a versenyjogi értelemben vett hatás bizonyítékának. Továbbá, az ismertetett összefüggések nem feltétlenül érvényesek a módszertan keretein kívüli kontextusban.

A.72. Az eredmények szintén alkalmatlanok arra, hogy minősítsék a GVH eredményességét, hatékonyságát, szakmai munkájának minőségét, prioritásait, vagy az általa alkalmazott elemzési és beavatkozási módszereket. Ennek okai között – a fentiekén túlmenően – szerepel, hogy a számítás során adottnak vesszük a GVH döntéseit, illetve azok lezárult bírósági felülvizsgálatának eredményét.¹⁰¹ Továbbá az eredmények az elért haszon mértékét mutatják, nem pedig azt, hogy nagyobb haszon (vagy azonos mértékű haszon kisebb költség mellett) is elérhető lett volna-e, s ha igen, milyen módon; a számítás egy „GVH nélküli” állapothoz hasonlítja a tényleges állapotot, nem pedig olyan helyzeteket hasonlít össze, melyekben a GVH egyaránt létezik, de eltérően működik.¹⁰² Szintén fontos, hogy nem csupán azok a tevékenységek és eljárások értékesek vagy járnak haszonnal, melyekre az jelen módszerrel kimutatásra kerül, hiszen a módszer nem számszerűsít minden vagy minden fajta hasznot. Mindezek miatt erősen korlátozott az eredmények időbeli vagy térbeli, értékelési célú összehasonlíthatósága is.¹⁰³

¹⁰¹ Vö. A.54. bekezdés.

¹⁰² Így a módszer érzéketlen például arra, hogy a GVH lassabban vagy gyorsabban (valamint, hogy a szükségesnél lassabban vagy gyorsabban) engedélyezi-e a verseny jelentős csökkenéséhez *nem* vezető fúziókat, holott ennek is lehet jóléti következménye: a gyorsabb engedélyezéskor az e fúziókból származó esetleges jóléti előnyök hamarabb érvényesülhetnek, míg a „túl gyorsan” hozott döntések megalapozatlannak bizonyulhatnak. Az eredmények ettől még alkalmasak az eredeti célra – a GVH és a versenyjog hasznos voltának tudatosítására, elfogadottságának erősítésére –, értékelési célú felhasználhatóságuk azonban erősen csorbul.

¹⁰³ Például, egy eredményesebbé váló hatóság a megnövekedett elrettentés révén, kevesebb jogsértést találva, kisebb közvetlen hasznot mutathat ki, mint korábban, vagy, mint egy kevésbé eredményes hatóság. A *mért* haszon kisebb mértéke (vagy csökkenése) így összefügghet a *nem mért* haszon nagyobb mértékével (vagy növekedésével). Ilyen összefüggés ugyanakkor nem feltétlenül áll fenn, így a *mért* haszon nagyságából (vagy alakulásából) önmagában nem lehet következtetni a *nem mért* haszon nagyságára (vagy alakulására).

Egy térbeli összehasonlítást az is bonyolítana, hogy a különböző hatóságok nem teljesen azonos módszereket vagy alapértelmezett értékeket használnak a számszerűsítéskor (vö. 9. lábjegyzet). Az eredményt – és alakulását – továbbá számos, a hatóság tevékenységétől és teljesítményétől független tényező befolyásolja.

Hivatkozások

ACM (2014)

2013 Annual Report, The Netherlands Authority for consumers and Markets.

Connor (2005)

John M. Connor: Price-Fixing Overcharges: Legal and Economic Evidence, Purdue University Staff Paper No. 04-17.

Davies (2010)

Stephen Davies: A Review of OFT's Impact Estimation Methods, Office of Fair Trading, January, (OFT1164).

Davies, Ormosi (2010)

Stephen Davies, Peter Ormosi: Assessing Competition Policy: Methodologies, Gaps and Agenda for Future Research, CCP Working Paper 10-19, November

Deloitte (2007)

The deterrent effect of competition enforcement by the OFT: A report prepared for the OFT by Deloitte, Office of Fair Trading, November (OFT962).

GVH (2007)

Verseny és termelékenység – Irodalmi áttekintés, Gazdasági Versenyhivatal, 2007. június 12.

GVH (2013)

A GVH működéséből származó jóléti haszon mértékéről (ex-ante impact assessment) – Versenykorlátozó megállapodásokkal, erőfölényes visszaélésekkel, valamint fúziókkal foglalkozó eljárások, 2008-2012. Gazdasági Versenyhivatal, 2013. május 10.

ICN (2011)

Competition Enforcement and Consumer Welfare: Setting the Agenda, International Competition Network.

Nelson, Sun (2002)

Philip Nelson and Su Sun: Consumer Savings from Merger Enforcement: A Review of the Antitrust Agencies' Estimates, Antitrust Law Journal, Vol. 69, pp. 921-960.

Mateus, Gonçalves, Rodrigues (2008)

Abel Mateus, Paulo Gonçalves, Jorge Rodrigues: Performance of national competition authorities: A method for assessment (Concurrences, No 3, pp. 40-54).

Muraközy, Valentiny (2014)

Muraközy Balázs és Valentiny Pál: „A GVH működéséből származó jóléti haszon mértékéről (ex-ante impact assessment)” című elemzés szakmai értékelése, MTA KRTK KTI, 2014. február.

OECD (2013)

Evaluation of Competition Enforcement and Advocacy Activities: The Results of an OECD Survey (OECD, 20 February, DAF/COMP/WP2(2012)/7/FINAL)

OECD (2014a)

Factsheet on how competition policy affects macro-economic outcomes, OECD, October 2014.

OECD (2014b)

Guide for helping competition authorities assess the expected impact of their activities, OECD, April 2014.

OFT (2005)

Positive impact: An initial evaluation of the effect of the competition enforcement work conducted by the OFT, December, (OFT827).

OFT (2010)

A guide to OFT's Impact Estimation methods, Office of Fair Trading, July (OFT1250).

OFT (2013)

Positive impact^{12/13}: Consumer benefits from the OFT's work, Office of Fair Trading, June (OFT1493).

Van der Noll, Baarsma, Rosenboom and Weda (2011)

Rob van der Noll, Barbara Baarsma, Nicole Rosenboom and Jarst Weda: Anticipating cartel and merger control, SEO Economisch Onderzoek, Amsterdam (SEO-Report Nr. 2010-076a).

Függelék:
Fiktív számpélda eljárásokkal kapcsolatos számításra – a Mynorca kartell¹⁰⁴

E számpélda néhány lehetséges problémát és kezelésüket szemlélteti.

Információk

A GVH 2016-elején megállapította, hogy két *mynorca* gyártó 2013. közepe óta egyeztetve egymással a *mynorca* értékesítése során alkalmazandó árakat.

A két vállalat *mynorca* értékesítésből származó nettó árbevétele az alábbi (m Ft, folyó értéken):*

	<i>FYI</i>	<i>TBA</i>	<i>FYI + TBA</i>
2013.	15 000	10 000	25 000
2014.	13 000	legalább 9 000 **	legalább 22 000 **

* 2015-ről még nem állnak rendelkezésre adatok, de semmi sem utal arra, hogy azok a korábbiaktól lényegesen eltérnének.

** A pontos adat nem ismert.

Az *FYI* és a *TBA* között folytatott – GVH által feltárt – levelezés számos alkalommal utal arra, hogy a cél 15-20%-kal magasabb árak elérése volt, és, hogy a vállalatok szerint ez alapvetően teljesült is.

A számítás éve 2017.

Számítás

Az alkalmazandó alapképlet:¹⁰⁵

$$\text{Közvetlen haszon} = \text{Érintett forgalom} \times \text{Árejtérés} \times \text{Várható időtartam}$$

Az **érintett forgalom** számítását a *Gerappa* kartellel kapcsolatos számításhoz¹⁰⁶ képest több körülmény bonyolítja. A jogsértés időszaka 2013. közepe – 2015. vége. E periódus nem egyéves, ezért szükséges az egy évre jutó forgalom számítása.¹⁰⁷ 2013. második félévre vonatkozó külön adat nem áll rendelkezésre, így ezt az egész éves forgalom időarányos részével helyettesítjük (2013-es forgalmat 1/2 súllyal vesszük figyelembe).

2014-re a számítás az éves forgalom alsó határát használja (csak ez áll rendelkezésre). Ez nem érinti (sőt erősíti) a számítás óvatos voltát.

2015-ra vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre. 2015. ugyanakkor tekinthető átlagos évnek, így kihagyása nem befolyásolja az eredményt.

Ezek figyelembe vételével az egyes évek érintett forgalma 2017-ös értéken (m Ft):

2013	$25\,000 \times 1,0392 \times 1,0344 \times 1,0328 \times 1,0529 =^{108}$	29 223
2014	$22\,000 \times 1,0392 \times 1,0344 \times 1,0328 =$	24 425
Egy évre jutó	$[(29\,223 / 2) + 24\,425] / 1,5 =$	26 024

¹⁰⁴ A számpélda csupán szemléltetésre szolgál, a valósággal való minden egybeesés kizárólag a véletlen műve.

¹⁰⁵ Vö. A.6. bekezdés.

¹⁰⁶ Vö. szövegdoboz (8. oldal).

¹⁰⁷ Vö. A.15. bekezdés.

¹⁰⁸ Vö. 25. lábjegyzet.

A *Gerappa* kartellel kapcsolatos számítástól eltérően, rendelkezésre áll egyedi információ az **áreltérsről**. Ez egy ársávot ad meg, melynek – óvatosságból – az alsó határával (**15%**) számolunk. A megfigyelt ár/forgalom a jogsértés időszakából való, így az áreltérés a megfigyelt ár **13,043%-a** lesz.¹⁰⁹

Várható időtartamnak – egyedi információ hiányában – az alapértelmezett **2 év** adódik. Mivel az eljárás 2016-ban zárult, a számítás a megelőzőtt káros hatás első évének 2017-et, második évének pedig 2018-at tekinti.

Az adott ügy kapcsán jelentkező közvetlen haszon 2017-es értéken, a *Gerappa* kartellel kapcsolatos számításhoz hasonlóan (m Ft):

2017.	$(26\,024 \times 0,13043) / 1,035 =$	3 280
2018.	$(26\,024 \times 0,13043) / 1,035^2 =$	3 169
Együtt		<u>6 449</u>

Ez, a vizsgált időszakban lezárt eljárások kapcsán hasonló módon számolt összegekkel együttesen adja az időszakra kimutatott közvetlen haszon nagyságát.

¹⁰⁹

Vö. A.25. bekezdés.

(B) MELLÉKLET**A SZÁMSZERŰSÍTÉS SZEMPONTJÁBÓL RELEVÁNS ELJÁRÁSOK¹**

Eljárás	VT határozat éve	Kategória
VJ/029/2008 Taxi kartell	2011.	számításban
VJ/074/2008 E.On TITÁSZ közvilágítás	2011.	kiesett
VJ/134/2008 Malom kartell 2	2011.	számításban
VJ/212/2009 Invitel díjcsomagok	2011.	kiesett
VJ/136/2009 Mosonmagyaróvári temetkezés	2011.	számításban
VJ/042/2010 Axel Springer / Ringier fúzió	2011.	kiesett
VJ/003/2008 GYSEV / MÁV Cargo kartell	2012.	kiesett
VJ/096/2009 Könyvterjesztési megállapodások	2013.	számításban
VJ/151/2009 Kábelszövetségek szerződésmintái	2013.	számításban
VJ/115/2010 Fogászati eszközök forgalmazása	2013.	számításban
VJ/016/2011 OTP Jelzálogbank egyoldalú szerződésmódosítás	2013.	kiesett
VJ/043/2011 Irodaszer kartell(ek)	2013.	számításban
VJ/074/2011 Jelzáloghitel végtörlesztés refinanszírozás kartell	2013.	kiesett
VJ/043/2012 Érdi víziközmű vízóra plombálás	2013.	kiesett
VJ/052/2013 Libri/Shoptline fúzió	2013.	számításban
VJ/045/2008 Katódsugárcsöves monitorok kartell	2014.	kiesett
VJ/002/2010 Autófényezés	2014.	számításban
VJ/050/2010 MOL üzemanyagár	2014.	kiesett
VJ/096/2010 Kontaktlencse forgalmazás információcsere	2014.	számításban
VJ/023/2011 Megyei lapkiadás kartell	2014.	számításban
VJ/029/2011 Betonkartell	2014.	kiesett
VJ/097/2011 EON Hungária közvilágítás (DÉDÁSZ, ÉDÁSZ, TITÁSZ, EH-SZER)	2014.	kiesett
VJ/098/2011 Fővárosi Vízművek árazás (közműfejlesztési hozzájárulás)	2014.	kiesett
VJ/099/2011 Fővárosi Csatornázási Művek árazás (közműfejlesztési hozzájárulás)	2014.	kiesett

¹ Azon eljárások, melyek tekintetében a számítási módszer alkalmazásra került (48 ügy). Ezek nem mindegyikéhez tartozik kimutatott haszon, a számszerűsítés módszerének megfelelően (24 ügy), valamint adatproblémák miatt (2 ügy) (vö. (A) melléklet A.62. bekezdés).

Ekként a számításban 22 eljárásnál szerepel valamilyen érték, azonban a többi eljárásból is származhat itt ki nem mutatott jóléti előny, mivel a számszerűsítés módszere csupán a haszon egy részét ragadja meg (vö. (A) melléklet A.64. bekezdés).

Az egyes eljárásokhoz tartozó értékeket módszertani okokból és az üzleti titok védelmére tekintettel nem közöljük (vö. (A) melléklet A.50-52. bekezdés).

Eljárás	VT határozat éve	Kategória
VJ/065/2012 Éter-1 és társai	2014.	számításban
VJ/066/2012 Geofizikai mérések kartell	2014.	számításban
VJ/072/2012 Magyar Telecom / ViDaNet fúzió	2014.	kiesett
VJ/040/2013 Autósiskolák Győr	2014.	számításban
VJ/048/2013 ÉMOP út tenderek (Út-Garantor és társai)	2014.	számításban
VJ/049/2011 Sör kizárólagos értékesítés	2015.	kiesett
VJ/050/2011 Műanyagcső kartell	2015.	számításban
VJ/073/2011 Szúnyogirtás kartell(ek)	2015.	számításban
VJ/028/2013 Kórházi gyógyszerek és infúziós oldatok budapesti közbeszerzése	2015.	kiesett
VJ/042/2013 Tettye mellékvízmérő plombálás	2015.	kiesett
VJ/055/2013 CIBA kontaktlencse internetes értékesítés korlátozása	2015.	kiesett
VJ/059/2013 Nielsen TV nézettségi adatok elemzése	2015.	kiesett
VJ/078/2013 Master Card / OTP betéti kártya kibocsátás	2015.	kiesett
VJ/097/2013 SZAKOE – E-Educatio minimál óradíjak	2015.	kiesett
VJ/040/2014 MédiaLog fúzió (3)	2015.	számításban
VJ/111/2014 Thyssen versenytilalmi kikötés	2015.	számításban
VJ/008/2012 BankAdat	2016	számításban
VJ/046/2012 MasterCard árazás	2016	kiesett
VJ/079/2013 Sebészeti varróanyag és varrógép	2016	számításban
VJ/011/2014 Televíziós közvetítőkocsik bérlete	2016	kiesett
VJ/015/2014 Artisjus üres hordozó díj	2016	kiesett
VJ/037/2014 Pick (vizonteladási ár)	2016	számításban
VJ/043/2014 Budapest Airport (behajtás, várakozás és parkolás)	2016	kiesett
VJ/002/2015 Ólomakkumulátor hulladékkezelés konzorcium	2016	kiesett

(C) MELLÉKLET

A KIMUTATOTT HASZON ÖSSZEVETÉSE A GVH KÖLTSÉGVETÉSÉVEL¹

A GVH-költségvetéshez képesti arány számítása

A 2011-2016-ra a fentiek szerint kimutatott közvetlen haszon 136 849 m Ft (2017-es értéken).

Ugyanezen időszakban a GVH (teljes) költségvetését az alábbi táblázat mutatja (folyó értéken).

Év	2011	2012	2013	2014	2015	2016
GVH-költségvetés (m Ft)	2 328	3 062	3 293	3 328	3 144	3 149

(Forrás: GVH éves beszámolója az Országgyűlés számára.)

Ahhoz, hogy a GVH költségvetésére vonatkozó adatokat összegezhessük és összevethessük a kimutatott haszonnal, előbb a számítás évének értékére (2017) kell átszámolni őket, az egyes évekhez tartozó fogyasztói árindex, valamint a 3,5%-os társadalmi diszkontráta felhasználásával.

A GVH (teljes) költségvetése 2017-ös értéken (m Ft):

2011.	$2\,328 \times 1,0392 \times 1,0344 \times 1,0328 \times 1,0529 \times 1,0937 \times 1,0758 =^2$	3 203
2012.	$3\,062 \times 1,0392 \times 1,0344 \times 1,0328 \times 1,0529 \times 1,0937 =$	3 915
2013.	$3\,293 \times 1,0392 \times 1,0344 \times 1,0328 \times 1,0529 =$	3 849
2014.	$3\,328 \times 1,0392 \times 1,0344 \times 1,0328 =$	3 695
2015	$3\,144 \times 1,0392 \times 1,0344 =$	3 380
2016	$3\,149 \times 1,0392 =$	3 273
Együtt		21 315

Így a kimutatott haszon aránya a GVH (teljes) költségvetéséhez:

$$136\,849 \text{ m Ft} / 21\,315 \text{ m Ft} = \underline{\underline{6,42}}$$

Tehát a kimutatott haszon az azonos időszakra vonatkozó és azonos módon számolt (teljes) GVH-költségvetés több mint hatszorosa.

Az éves megtérülési ráta számítása

Az éves megtérülési ráta kiszámításához a kimutatott haszon arányán túlmenően szükséges a számításban szereplő eljárásokhoz tartozó várható időtartamok súlyozott átlagának ismerete is. Ez esetünkben: **1,99**.

Ebből az éves megtérülési ráta a kamatos kamat számítása alapján: $6,42^{-1,99} - 1 = 1,54 = \mathbf{154\%}$

Vagyis ennyit „kamatozott” évente a GVH-ra „költött” pénz. Más szóval, ha a társadalom a GVH e hatéves költségvetésének megfelelő összeget inkább egy bankban helyezte volna el, akkor e banknak e betétre 154%-os éves kamatos kamatot kellett volna fizetnie két évig ahhoz, hogy a társadalom ugyanannyit kapjon, mint amekkora közvetlen haszon abból keletkezett, hogy az összeget a GVH működésére fordították.

¹ A tényleges számítás bemutatása. A bemutatás kerekítéseket tartalmaz.

² Vö. (A) melléklet 25. lábjegyzet.

(D) MELLÉKLET

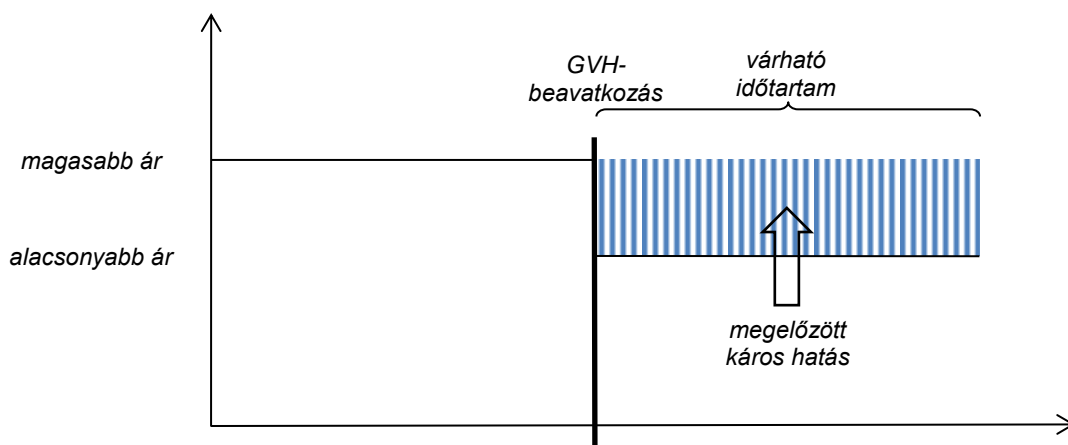
RÖVID ÁTTEKINTÉS LAIKUSOKNAK

D.1. Hogyan lehet számszerűsíteni a fogyasztói hasznot?

A fogyasztói hasznot nem tudjuk közvetlenül megmérni, csak következtetünk a nagyságára, bizonyos feltevések és leegyszerűsítések mellett, melyeket kellően megalapozottnak és visszafogottnak gondolunk. A részletes módszertani leírás ((A) melléklet) többek között e feltevéseket tárgyalja.

A verseny korlátozása – például egy kartell, vagy egy a versenyt jelentősen csökkentő fúzió – általában magasabb árakhoz vezet, ami veszteséget okoz a fogyasztóknak. Amikor a GVH megakadályoz egy ilyen magatartást (vagy annak folytatódását), akkor e negatív hatás a jövőre nézve kiiktatódik. Az így elkerült káros hatás tekinthető a GVH tevékenységéből eredő közvetlen haszonnak.

Ez ugyanaz a logika, mint amikor azt mondjuk, hogy az oltás haszna a betegség megelőzése (annak gazdasági előnyeivel együtt – pl. a gyógykezelés költségének és a kiesett munkavégzésnek az elkerülése).

Az ábrán látszik, hogy a GVH beavatkozásából származó közvetlen fogyasztói haszn attól függ, hogy a beavatkozás nélkül mekkora áreltérés, milyen hosszú időn át következett volna be (a magatartással érintett forgalom tekintetében). Adott időszakban lezárt eljárásokhoz tartozó eredmények összege adja az időszakra vonatkozóan kimutatott hasznot.

D.2. Honnét ismeri a GVH a képlet elemeit?

Az érintett forgalom nagyságát a GVH elsősorban saját eljárásaiból ismeri. Ezen információ hiányában az eljárás nem kerülhet a számításba.

Ritkán az áreltérést és a várható időtartamot is ismerheti a GVH saját eljárásából. Ha mégsem, akkor a szakirodalomban található ezekre vonatkozó átlagok, melyek olyan kutatásokból származnak, ahol versenykorlátozások (elsősorban kartellek) árhatásait vizsgálták. A számítás e kutatások eredményeinek alsó sávjába tartozó értékeket használ, vagyis óvatos megközelítést alkalmaz.

D.3. Mit jelentenek az eredmények?

A forintban kifejezett abszolút összeg valójában nem bír a hétköznapi életben vett jelentéssel, mivel a számítás során korrekciókon megy át. Sőt, csak ugyanígy számolt (korrigált) összegekkel hasonlítható össze. Épp ilyen összehasonlítás a kimutatott haszonnak a GVH költségvetéshez mért aránya ((C) melléklet), amely így a számítás leginkább releváns eredménye. Ha ez nagyobb, mint 1, akkor a GVH biztosan „megéri” a ráfordítást az adófizető fogyasztók részéről.

A tényleges arány minden bizonnyal lényegesen jobb a kimutatottnál, mivel a számítás konzervatív, és nem terjed ki a GVH valamennyi tevékenységére (csak a fúziókkal, az erőfölényes visszaélésekkel és a versenyt korlátozó megállapodásokkal foglalkozó eljárásokra terjed ki, a többi tevékenység figyelembe vételére egyelőre nem áll rendelkezésünkre megfelelő módszer). A számítás szintén nem öleli fel a közvetett hasznot (lásd D.9-10.), ami a közvetlen haszon többszöröse is lehet. Adathiány miatt is kimaradhatnak ügyek a számításból. Ezzel szemben az arány meghatározásakor a GVH teljes költségvetését vesszük figyelembe.

Fontos, hogy a beavatkozás idején előzetesen várható haszonról van szó, nem a ténylegesen megvalósultról.¹ Ennek ellenére a számítás figyelembe veszi a GVH tudomására jutott utólagos információkat, ha azok fontosak és egyértelműek. Például, ha egy feltétellel engedélyezett fúzió utólag más okból megghiúsul, és erről a GVH-nak tudomása van, akkor az eljárás nem vesz részt a számításban (illetve frissítéskor kikerül abból).

D.4. Miért többéves időszakra vonatkozik a számítás?

A számítás évekre is elvégezhető lenne, ám ekkor szélsőséges ingadozást mutatna a kimutatott haszon és annak aránya a GVH költségvetéséhez. A magyar gazdaság és a GVH, illetve az éves ügyszám is viszonylag kicsi, ezért néhány jelentős forgalmat érintő ügy óriási hatást gyakorol az eredményre az üzgyzárás évében. E lezárások időbeli eloszlása azonban – a GVH működésétől függetlenül – igen egyenetlen. A hosszabb időszakra végzett számítás ezt az ingadozást bizonyos fókig kisimítja, így realisabb képet ad.

D.5. Minden árnövekedés rossz és minden árcsökkenés jó a fogyasztóknak/gazdaságnak?

Nem. Például, ha az ár azért nő, mert javult a termék minősége vagy vonzereje, illetve, ha a kereslet meghaladja a kínálatot, akkor az áremelkedés hasznos: alkalmazkodásra készíti a termelőket és a fogyasztókat. Például jelezheti egy termékfejlesztés sikerességét, és újabb befektetésre ösztönöz épp ott, ahol arra valószínűleg a legnagyobb fogyasztói igény mutatkozik. Ez az áremelkedés dacára sem kedvezőtlen a fogyasztók számára, épp ellenkezőleg: jó esetben így működik a piac és a verseny.

Ha azonban az áremelkedés oka a verseny indokolatlan korlátozása, akkor valóban káros fejleményeket jelez és veszteséget okoz a fogyasztóknak. Egy árkartell például egyszerű lopásként fogható fel: a kartellfeláron keresztül pénzt vesz ki a vevők zsebéből anélkül, hogy azok bármit kapnának cserébe.

A számítás csak az utóbbira terjed ki, hiszen eleve olyan esetekre vonatkozik, amikor a GVH-nak be kellett avatkoznia a verseny védelmében. (Ha a bírósági felülvizsgálat végeredménye utólag nem igazolta a GVH beavatkozását, akkor az eljárás nem vesz részt a számításban, vö. D.8.)

D.6. A termelőknél nincs ugyanolyan jó helyen a pénz, mint a fogyasztóknál?

A számítás összhangban van azzal, hogy a versenypolitika végső célját legtöbbször a fogyasztói jólét fokozásában látják. Legtöbbször az egész társadalom nyer, ha a versenyhatóság a fogyasztók jólétét tartja szem előtt, mert ezzel megfelelő ösztönzést ad a termelőknek. (De vö. D.5.)

D.7. A számítás miért nem veszi figyelembe a vállalatoknál jelentkező költségeket?

A számítás nem egyoldalú, hanem egy leegyszerűsített, ún. statikus elemzés, amely szükségszerűen csak a fogyasztóknál jelentkező hasznot és költséget veszi figyelembe (utóbbi azonosítva a GVH költségvetésével). Ez összhangban van azzal is, hogy a számítás a fogyasztói jólétet tartja szem előtt.

Jelenleg nem látszik megvalósíthatónak olyan számítás, ami a vállalatoknál jelentkező hasznot és költségeket is figyelembe veszi, mert az olyan, ún. dinamikus elemzést követelne, ami a versenyre

¹ Ez utóbbi másfajta, jóval kevesebb egyszerűsítést tartalmazó és bonyolultabb, ún. utólagos értékelést (*ex-post evaluation*) kívánna, ami csak kivételesen, egy-egy ügyre végezhető el.

kényszerített vállalatoknál hosszabb távon bekövetkező költségmegtakarításra és innovációra is tekintettel van.

D.8. A GVH mindig a megfelelő esetekben avatkozik be?

A GVH nem tévedhetetlen. Ha a bírósági felülvizsgálat végeredménye eltér a GVH döntésétől, akkor a számítás azt veszi figyelembe.

A számítás nem a döntések helyességét vizsgálja (vagy igazolja), hanem azt, hogy várhatóan mekkora haszon származik belőlük, ha helyesek. Olyan számítás nehezen elképzelhető, amelyben a GVH eleve kétségbe vonja a bírósági felülvizsgálat végeredményét, vagy saját döntését.

D.9. Minden ügyben jelentkezik közvetlen fogyasztói haszon?

Nem. Vannak olyan eljárások, amelyek nem járnak közvetlen fogyasztói haszonnal. Például, ha egy kartell éveken át működött, majd felbomlott, és a GVH ezt követően leplezi le, akkor a káros hatás már bekövetkezett, így további fogyasztói veszteséget nem előz meg a beavatkozás. Az ilyen eljárások nem vesznek részt a számításban.

D.10. Csak a közvetlen fogyasztói haszonnal járó eljárások a jó/fontos ügyek?

Nem. Azok az eljárások is fontosak lehetnek – többek között az elrettentés vagy a jogfejlődés szempontjából – amelyekben nem mutatható ki jelentős közvetlen haszon. Például az előző példában szereplő, utólag leleplezett kartell feltárása és büntetése jelzi, hogy e magatartást a társadalom nem fogadja el, azt nem lehet „megúszni”, és a magas bírság másokat is elrettenthet a kartellezéstől. Az ilyen eljárásokból is származhat (közvetett) haszon, csak azt nem mutatja ki e számítás.

D.11. Mennyiben alkalmasak az eredmények teljesítményértékelésre?

Egyrészt az eredmények közvetlenül kapcsolódnak a GVH azon a küldetéséhez, hogy a verseny védelmén keresztül fokozza a fogyasztói jólétet. E tekintetben relevánsabbak az olyan mutatóknál, mint a lefolytatott eljárások száma vagy hossza, vagy a kiszabott bírságok nagysága.

Másrészt azonban nem egzakt mérésről van szó, hanem durva és leegyszerűsítő szemléltetésről (ez az oka annak is, hogy csak az összesített eredmény közöljük). Különösen fontos, hogy – módszertani okokból – a számítás csak a közvetlen haszonra és csak egyes GVH-tevékenységekre terjed ki. Erre alapozott teljesítményértékelés ezért leértékelné az olyan fontos, de a számítással le nem fedett tevékenységeket, mint a fogyasztóvédelem, vagy a nagy elrettentő erővel, de kevés közvetlen haszonnal bíró eljárásokat, mint a kartellekkel szembeni utólagos fellépés. Nagyobb kimutatott haszon nem feltétlenül jelent összességében jobb teljesítményt, és fordítva.

Szintén fontos, hogy a számítás nem a GVH döntéseinek helyességét vizsgálja, sem azt, hogy a GVH nagyobb hasznot is elérhetett volna-e.

D.12. Az eredmények bizonyítják a verseny hasznos voltát?

Nem. Ez a számításnak nem következtetése, hanem kiindulópontja. Azokat, akik nem fogadják el a versenyből származó előnyök létét, esetleg a versenykorlátozások hatásait vizsgáló empirikus kutatások győzhetik meg, melyek eredményeire a számítás is támaszkodik.

A számítás ezzel szemben azt mutatja meg, hogy az alkalmazott – kellően megalapozott és konzervatív – feltevések mellett várhatóan (legalább) mekkora haszon származik a GVH versenyt védő tevékenységéből.

D.13. Más versenyhatóságok is hasonlóan járnak el?

Igen. A GVH a nemzetközi legjobb gyakorlatot követi és a számszerűsítés módja megfelel az OECD útmutatójának is. A hasonlóságok dacára ugyanakkor az egyes hatóságok módszerei számos részletükben eltérhetnek, így eredményeik sem hasonlíthatók össze közvetlenül.